

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.“ TAGJAI INGYEN KAPJÁK.
Előfizetési ár: Egész évre: 6 frt; Félévre: 3 frt;
Negyedre: 1 frt 50 kr. Egy szám ára: 15 kr.
Folyó számla: Erdélyi Bank 2851—2900.

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.
AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
KOLOZSVÁR, BELKÖZÉP-UTCZA 11. SZ.
MINDEN KÜLDEMÉNY ODA INTÉZENDŐ.

Az előfizetések mielőbbi beküldését kérjük.

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:	
Akié a föld: azé a haza. <i>Hadviger Albert</i>	69
Gyümölcsstermelésünkről <i>Török Mihály</i>	70
Alakítsunk tenyésztési egyleteket. <i>Szász István</i>	71
Védekezés a vízmosságok ellen. <i>II. Z. K. S.</i>	72
A tejjgazdaság ügye Svéd-, Északnémetország és Dániában. <i>I. Kerekes Lajos</i>	73
Népies tenyészállatdíjazások. <i>Ugron Zoltán</i>	75
Tárca:	
Az állatok értelmi tehetségéről. <i>II. Boér Miklós</i>	70
Irodalmi szemle:	
Hazai lapokból. <i>T. M.</i>	75
Külföldi lapokból. <i>Dr. B. S.</i>	76
Mezőgazdasági vezérfonal (=)	76
Egyleti élet:	
A kolozsvári gazd. egylet ülése. (=)	76
Vegyes közlemények	76
Közgazdaság, üzlet, forgalom	77
Szerkesztői üzenetek	77
Hirdetések	

Akié a föld: azé a haza.

Az „Erdélyi Gazda“ ujjaalakulásának kezdetén, ez évi 1. ső számában, első helyen méltóbb cikket nem közölhetett volna, mint az Ordódy Lajos cikkét, melyet tárgya tett kiváló fontosságúvá, mert egy oly sürgősen orvoslandó bajt hoz szóba, melyről mindnyájan tudunk s a melyre mindnyájan aggódva tekintünk, de a melyről talán azért, hogy nagyon is kellemetlen, nagyon is ijesztő és talán önbizalmunk hiányában — félve, hogy úgy se tudunk vele megküzdeni — a nyilvánosság előtt, legalább eddig, hallgattunk.

A napi sajtó, — annál kevésbé gazdasági lapjaink, nem igen hozták szóba s különösen ez utóbbiaknak általános, mintegy már megszokott jellege volt, hogy nem igen léptek ki a szorosabban vett szakszerűség korlátai mögül.

Kissé tehát szokatlan, de jól eső s hiszem, hogy mindnyájunk által szívesen üdvözölt irányban szólalt meg az „Erd. Gazda“ legelőször ez évben az Ordódy cikke által.

Ez is annak a rendje! Közgazdasági bajainkat mi tudjuk, mi érezzük a gazdák, mi forgunk bennük s mi vagyunk közvetlen szemlélői, tehát a mi organumaink van-

nak teljes joggal és első sorban hivatva arra, hogy a közfigyelmet rájuk irányítsák.

„A kié a föld: azé a haza“ — — — — jó sor esztendő telt el azóta, épen negyed század, a mikor ezt az igazságot mondták nekünk azért, hogy a gazdasági tudományok alapismereteinek elsajátítására lelkesítsenek, e hazafias érzelmeinkre való utalással is. Egy időben és egy helyen hallottuk ezt Ordódyval számosan és vitünk is ki az életbe ismereteink mellett, azt hiszem mindnyájan a lelkesedésből is. Azóta, negyed század múltán, meg is szaporodtunk s vagyunk s leszünk folyvást szaporodó számban elegen arra, hogy ennek a hazának földjét eredményesen művelni tudjuk s fajunknak ez által megtartsuk. Haladás is észlelhető ezen idő alatt Erdély mezőgazdaságában, a szakismeretek is terjednek, de sajnos, nagyon sok az olyan erdélyi gazda, a ki olvasva az „Erdélyi Gazdát“ az abban foglalt jó tanácsokra, szakismeret gyarapító anyagra csak azzal a fájdalmas lemondó sóhajjal kísért reflexióval felel, hogy: „megtenném én azt, ha lehetne!“ És miért nem lehet? Azért, mert erre a kérdésre oly özőnével adja meg a gyakorlati élet nehézségeiben a feleletet, hogy azt se tudja melyiket alkalmazza.

Ha a jó szántásról olvas, ahhoz megfelelő eszköz és jó igavonó marha kell, ha a föld termő erejének visszapótlásáról van szó — meg tenné szívesen, de hiányzik birtokáról a megfelelő marha állomány, — rég elvitték azt a folytonosan nagyobb igényekkel fellépő életszükségletek, az adó, a közterhek, a régebbi idők mostoha viszonyai-ból, sok esetben büneiből gyökerező bajok, a kamat terhek.

„Tulok-ökör, galamb-majorság, cigány béres — uri dolog“ a mint mondani szokták Erdélyben s e néhány tréfásan gúnyos, de jellemző szóval feltárt képet kiegészítik az omladozó rongyos épületek, az egy pár bivaly-tehén után kihányt alom domb alól az utcára folyó trágyalé, a különben jó fekvésű, de trágyát rég nem látott, úgy a hogy paraszt részművelés alatt álló szántóföldek sovány tarlójokkal, a fil-

loxera által tönkre tett szőlő s a cziheres erdő. De a szilvafák hőzt még terem jó széna a katonai kincstártól kikölcsonzott „csészások“ számára, egy kis zab is kerül az erdő alatti északos vizenyős oldalról minden évben, már vagy 30 év óta. Hitel is van mézárósnál, boltban, mesterembereknél s ha erősen szorul a dolog — akad valamilyes hivatal is. Egy ideig fenntartja magát ez az állapot, azután változik a kép. A tulajdonos elhal, az utódok ki erre, ki arra keresi kenyerét valamely pályán, mert az ősi birtok már annyira körül van garnirozva terhekkal, hogy kitisztázni nem lehet.

„A tulok-ökör, galambmajorság“ is eltűnt az urasággal együtt, de haszonbért aránylag még elég magasat fizet a bérlő; úgy, hogy ez a dobot még távol tartja.

De hát ki ez a bérlő?

Bizonyára egy szakértő szorgalmas gazda, a ki a birtokot megjavítja és jövedelmezővé teszi, a ki nem csak utána lát, de érti is a dolgát s azért képes a magasabb bért is meg adni. Óh, korántsem. Az számítást tett s a mit lehetett megígért, de jött egy más, kinek nem a gazdaságért kellett a birtok, hanem jó üzleti pozíció volt. A galamb bugos kapu szakadozott mohos fedele még szomorubban siratja a régi jó időket, a kiérdemült istállóban hizó ludak gágognak, raktár, magazin: minden zug a kurián, isten tudja miknek; a földek tovább is rablógazdálkodás terhét sanjarogják s mikor már az élelmes árendás annyira tollasodott, hogy vágyainak immár szűk határából kirépülhet — — — megütik a dobot.

Kié volt a birtok? Jó magyar családé. Kié lesz?

Ez a kérdő jel a mi aggodalmunk, a mi fájdalmunk, mikor azt mondjuk, hogy:

„A kié a föld: azé a haza“.

Hát a kié a haza az tartsa is meg a földet. A mód jelezve van az Ordódy cikkében t. i. egy e célra felállítandó pénzüntézet alakjában s olvasva az erre eddig megjelent reflexiókat, a magam részéről is óhajtanám szerény véleményemet kifejezni.

Nem bocsátkozom bővebb részletekbe,

A Zalathnai kénkovand ipar részvénytársaság

Brassói kénsv- és műtrágya-gyára ajánlja legjobb minőségű mindennemű **műtrágyáit**

a t. cz. gazdaközönség figyelmébe. — 100 q.-án alóli megrendelést legcélszerűbb az „Erd. Gazd. Egylet“ raktárához intézni. —

Árajánlatokkal készséggel szolgál a **KÖZPONTI IRODA BUDAPEST, IV. ker., Bécsi-utcza 5. szám.**

nem komplikálom a kérdést egyelőre a székely kivándorlás telepítések általi megszüntetésének eszméjével, ez szerintem mesterkéltséget és némileg erőszakolt dolog és a sikerre nézve a természeténél fogva hátrányos. A fő dolog az, hogy a veszendő magyar föld megmentessék a magyarság számára.

Két alapelvet állítok fel.

Egyik ez, hogy legyen a föld oly magyar emberek kezén, a kik azt eredményesen kezelni és megtartani is tudják — tehát *gazdák* legyenek. A második az, hogy a mentés munkájában első sorban is a közép és nagy birtokra fordítsassék a figyelem.

Alakítsassék egy pénzüintézet, melynek bizonyára minden arra képes magyar ember részvényese lenne, s melyet az állam és az Ordódy cikkében említett egyéb törzások is támogatnának. Ez vásárolna meg minden dobra kerülő magyar birtokot, a bukó félben levők terheit konvertálná. A tulajdonába jutott birtokra aztán ha kapna kellő biztosítékkal bíró magyar bérletet, lehetőleg megkönnyítve a bérbe vehetés feltételeit, adná ki annak; ha kapna örök áron magyar vevőt, szintén méltányos és a lehető legkedvezőbb fizetési feltételekkel adná el annak.

Ha nem akadna így sem bérlet, sem vásárló, szerelje fel a birtokot s *kezeltesse saját regijében úgy*, hogy a kezelő — természetesen magyar — a pénzüintézethez beszoigáltatandó jövedelemből részesedjen. Ezen részesedési hányad mindaddig tökésséssék a kezelő javára, a mig elegendő lenne arra, hogy esetleg azzal a birtokot, mint önálló fix administrator, vagy bérlet átvehesse.

Ily eljárás mellett meg lenne felelve az első alap elvnek az által, hogy úgy az örök áron vevő és úgy a bérlet, mint a ki kezelésre vállalkoznék és *alkalmaztatnék*: gazda lenne.

A második alapelvet pedig, hogy első sorban a nagyobb- és középbirtokok megmentésére fektetessék a fő súly, azzal lá-

tom indokolva, hogy valamely községben megszerzett minden ily birtokban azon községben és annak közzelebbi környékére, egy-egy működési góczpontot nyerne az intézet a kisebb birtokokra irányuló céljaira is.

Mi volna az eredménye egy ilyen berendezkedésnek?

Nézetem szerint az, hogy a magyarság azon elemeinek, melyek *képesek* birtokot szerezni kedvező feltételek mellett, ebbeli szándékuk megvolna könnyítve; azok kik *képesek* bérletet kivenni solid, tisztességes feltételek mellett juthatnának bérlethez és végül, mint kezelő, sok jóra való magyar ember kenyeret kapna s mód volna neki nyújtva magát önállósítani is.

És kik tódulnának ezen kezelő állásokra kivált a kisebb 2—3—400 holdas birtokokra.

Szerény igényű becsületes, szorgalmas és értelmes szegény székely fiúk, a kik a mint régebben a székelyföldről a vármeigyékre kikerült gazdatisztek, Erdély nemzetiségek lakta vidékein gyarapítanak a magyar intelligenciát, fenntartanak ott a magyar középosztályt. Mert ezt kell fenntartani. A mig ez fennáll és virágzik, Erdély magyar marad és lesz!

Mi lenne még az eredmény?

A kellő biztosíték a sikerre nézve. Azzal, hogy nem lenne a dologban semmi mesterkéltséget és komplikációt, — egyszerűen *utja lenne nyitva a magyarság életrevaló elemei érvényesülésének a gazdasági pályán.*

Természetesen egy ilyen pénzüintézetnek nagy apparatussal kellene dolgoznia. A minden esetre — legalább egyelőre — nagyobb számú saját regieiben kezelendő birtokok felszerelése, a kezelés felügyelete, irányítása, ellenőrzése nagy tőke befektetést igényelne.

De hát olyan mérvben működne-e eleinte, a milyenben tehetsége engedné. Hiszen egy, a porosz „Renten Bank“ mintá-

jára szervezendő pénzüintézet is igénybe venne olyan tőkét.

Ezekben kívántam szerény nézetemmel hozzá szólni az ügyszöz azon reményben, hogy a további reflexiók során az eszmék még tisztázódnak, az érdeklődés ébren tartatik és lehetetlen, hogy az arra hivatott köröket tette ne serkentse*). Mert már „itt az idő, most vagy soha“ — „periculum in mora“.

Hadviger Albert.

Gyümölcstermelésünkről.

Az „Erdélyi Gazda“ egyik mult évi számában, az erdélyi részeket érdeklő gyümölcstermelésről és exportról irtam, ama nézetemnek adva kifejezést, hogy a gyümölcstermelés fellendítésénél nem elégséges csak kizárólag a mennyiségre fektetni a fősúlyt, hanem elkerülhetetlenül szükséges a minőségre és az *export* lehetővé tételére törekedni.

Eltelkintve a napilapok reflexióitól, melyek cikkemmel bővebben is foglalkoztak, a magán uton tett megjegyzések következtében is szükségesnek tartom még egyszer e tárgyra vissza térni.

Alább közölni fogom azokat a hiteles számadatokat, melyeket összegyűjtenem sikerült s melyek kétségtelenné teszik, hogy téves az a nálunk nem kis körben elterjedett felfogás, mintha a gyümölcstermelésben nem rejlenék elég alkalmas eszköz arra, hogy úgy egyeseknek, mint egész vidékeknek is jövedelmi forrásul szolgáljon.

A ki ismeri az erdélyrészi gazdasági viszonyokat, nagyon könnyen átláthatja, hogy a gyümölcstermelés nálunk jelenleg csak azért nem jövedelmez, mert:

1-ör *nincs fajtermelés*, hanem csekély kivétellel az esetlegességnek s a véletlen szeszélyének van kiszolgáltata az, hogy a gazda gyümölcsösében milyen fajta teremnek. Már pedig nagyban való eladás-

*) Ez a mi hitünk is

Szerk.

TÁRCZA.

Az állatok értelmi tehetségéről.

— Irtta: Boér Miklós. —

II.

Egy sajtóságos jelenség az állatok életében bizonyos *szin* és bizonyos *szag* iránt való undoruk. Felbőszíti őket és durva, aczélezott idegeiket valósággal megzavarja. Ez nem jelenti ugyan azt, hogy magasabb és finomabb érzékkel bírnak s bizonyos tekintetben *izlésök* is ki van fejlődve; hanem igen is arra mutat, hogy az állatok idegrendszerének éppen olyan alkotása van, mint a teremtés koronáinak s hogy végül a tetszés- és nem tetszésnek — a maga rendje és módja szerint — ők is kifejezést adnak. Hogy ezen véleménynyilvánítás nem egy gunyos mosoly, nem egy fitymáló tekintet — s hogy gyakran, a kaczkias menyecskének rítkó köntöse a gangosan bömbölő tehén, ökö, vagy bika szarvain libben, mint foszlányokra tépett zászló — az természetes; de az már szinte érthetetlen, miszerint némely ember iránt egész csorda, ménes, állandó haragot és gyűlöletet táplál. Azt is tudjuk, hogy egyes házi állatban az idegesség még nagyobb mértékben ki van fejlődve, mint a száradvíg vértelen, pipogya emberekben s ezen ideges természetű állat nagy betegségében, saját magában is kárt csinál; de az mégis feltűnő és megmagyarázhatatlan, hogy a legtöbb szarvas-

marha a vér-szagtól — különösen a vágó-hidak közelében — megvadul s a legjámborabb, a legflegmatikusabb is megriad, bömböl és pajkos futásnak iramlík. Mindenesetre arra vall ez, hogy az állatok szaglási érzéke jóval finomabb, mint a miénk. És még egyet elvitathatatlanul igazol, azt t. i. hogy a *félelem*, a veszély érzete sok esetben teljesen alaposan, jogosan lép fel bennök és nemcsak ösztönszerűleg . . . Én meg vagyok arról győződve, hogy a veszélyes árkokat, tátonóg mélységeket az állat nem pusztán véletlenségből kerüli el; hanem, mert tudja, hogy az rá nézve bajt hozó, veszedelmes . . .

Egy érdekes esetet beszélt el nekem az öreg W. L. bátyám uram, a nagy Wesselényi paripáiról, melyeknek egy valóságos *istálló-forradalomra* irányult törekvésük kétségbevonhatatlan, — feltéve, ha igaz. Wesselényi egy kutalyi legényt fogadott fel istállójába, afféle lovászinásnak. A nyalka gyereknek nem volt semmi köze a lóidomításhoz, de annál több a pajta tisztán tartásához. A mint legelőszőr belépett a fényes istállóba, a nemes véré állatok azonnal tombolni, nyugtalanodni kezdettek, vadul nyertettek . . . A főlovászmester sem tudta a szokatlan jelenség okát megfejtetni, még akkor sem, a mikor a legénynek az istállóból való eltávó-zása után, a paripák, mintegy varázsütésre, azonnal lecsendesedtek. Gyakran ismétlődött ez a dolog, mig végre Wesselényi fedezte fel az *összeesküvést*. Benn volt ő is ragyogó zsidói istállójában s gyönyörködött karsu paripáiban, midőn egyszerre nagy

riadalomban törnek ki a nemes mének. Nyerit, toporzékol, nyugtalanodik valamennyi. Dübörög a jászol, recseg a rács s bomlik a padló.

— Mi az ördög lelte ezeket az állatokat? — kérdi a lovászt, aki nem tudott más magyarázatot adni, minthogy »ezt a tempót mostanában egészen felkapták« — De hát annak valami okának kell lenni; az állatok semmit sem cselekesznek megfoghatatlan csodából; annak oka kell, hogy legyen. Gyuri, menj csak hozd ki a nyergemet! — szólott a báméskodó lovász legényhez.

Gyuri kiment az istállóból s a felizgatott mének rögtön lecsendesedtek, értelmes tekintetök nyugodt és szelid lett. Wesselényi azonnal felfedezte az okot. — Szokatlan a gyerek — szólott s azonnal nyalka lovász-uniformisba bujtatta Gyurit. Ez sem használt. Ha Gyuri a ménekhez közeledett, hol egyik, hol másik oldalba rugta, vagy megharapta. A főlovász már elbocsáttatását javasolta, de sikertelenül; mert Wesselényi mindenkép rá akart jönni a különös jelenség nyitjára. Sok mindent megpróbált, még csak be is párfümoztette Gyurit, hátha valami idegen szag párolog ki a kutalyi legény testéből s ezt nem kedvelik a kényes paripák, — de mind nem használt! A forradalmi hangulat vehemensül kitért, valahányszor Gyuri megjelent az istálló porondján . . .

Végre egy sötét szemüveget bigyesztett a Gyuri orrára a genialis főúr s úgy vitte be paripái közé . . . A mének szeliden maradtak; egyetlen

nál, főleg az üzleti alapra fektetett gyümölcs termelésnél nagyon is fontos az a kérdés, hogy milyen fajta gyümölcs az, mely természetik és piacra kerül. Nem csak azért, mert az össze-vissza termelésből keletkezett gyümölcsöket a vállalkozó vagy kereskedő nem szívesen veszi át, hanem azért is, mert az egyes vidékek speciális viszonyaihoz kell mérni azokat a fajokat, melyek legtöbb eshetőséget ígérnek a jó termésre és így a jövedelmezőségre is.

2-szor azért, mert a *vasuti tarifák tulságosan magasak* és e miatt a nagy fogyasztó piacok nehezen megközelíthetők, a minek aztán egyenes következménye jó esztendőben némely vidéken a torlódás és az árak csökkenése s a termelt gyümölcsök elkallódása.

Eddig a pontig azt hiszem nem lesz senkinek ellenvetése. Kifogás még amaz állításom ellen sem emelhető, hogy a nagy piacokon észlelt magas áraknak legtöbb esetben nem a vidéki termelés, hanem az export hiánya az oka. Mert az tény, hogy 1 drb. alma ára Bécsben, vagy Budapesten 20—50 kr.-ig emelkedett az idén is, sőt tudomásom van 2 frtos — árákról darabonként — nem a vidéken uralkodó gyümölcs-hiánynak, hanem az export szünetelésének tudható be.

Kifogást amaz állításom ellen emeltek legtöbb esetben, hogy túltermelésről beszélnek, pedig ez csak látszólagos tünet, a mennyiben a gyümölcsök ipari feldolgozása és az export fellendülése esetén nálunk tényleg hiány fog mutatkozni. — Ezt készséggel koncedálom s meg vagyok győződve, hogy ha nálunk olyan alapokra fektetnék a gyümölcs-forgalmat mint külföldön, hiány állna be, ha a mennyiségre nagyobb súlyt nem fektetnénk. De mi most egy ténynyel állunk szemben, melylyel számolni kell s a mi nem más, mint a jelenlegi helyzetben a túltermelés, mert most még sem ipari feldolgozásról, sem exportról beszélni nem lehet. S a mit kívánok,

az nem egyéb, mint a gyümölcsstermelés jövedelmezővé tétele a nagyobb forgalom segítségével, hogy majd ennek elérése után a gazdaközönség kedvet kapjon, nemcsak a mennyiségre, hanem a minőségre is súlyt fektetni. Ebből azt hiszem, hogy eléggé világos amaz állításom, hogy a termelt gyümölcsmennyiségnek és az exportnak párhuzamosan kell haladnia, mert a gazdaközönség és a fogyasztók kára nélkül, egyik sem fejleszhető egyoldalulag.

Most még hátra volna azoknak a fentebb ígért számadatoknak közlése, melyeket ama sok helyről kétségbe vont állításnak megvilágítására adok közre, hogy a gyümölcsstermelés, ha hazánkban még nem is, de a külföldön igen sok helyen jövedelmi forrása egész kiterjedt vidékeknek.

Franciaország Yvonne-departement-jában St.-Bris község 10 hektár cseresznyével beültetett területe, ma évenként 100,000 márka jövedelmet hajt be. Egyetlen kert szintén e vidéken Hyères községben 30,000 márka értékű barackot termel és 80,000 márka értékű egyéb gyümölcsöt árusít el e község. — Metz mellett Plongartelben évenként 600,000 m. értékű epret állítanak elő. Schweitz Németországba évenként 1 millió mk. gyümölcsöt exportál. — Csehország gyümölcsfáinak számát 16 millióra becsülik 10 millió mk. jövedelemmel. Werder községből (Csehország). Berlinbe évenként 1 millió mk. értékű gyümölcsöt szállítanak. Württembergnek 9 millió gyümölcsfája, a magánhasználatra fordított gyümölcsön kívül, évenként 14 millió mk. jövedelmet hoz. E vidékről Kirschheim község egyedül 120,000 mk. értékű cseresznyét és 220,000 mk. egyéb gyümölcsöt, Neutlingen 100,000 mk. értékű termel. Németország szükséglete, dacára saját nagy arányú termelésének, még is 4.000,000 mk. nyers, 7.000,000 mk. szárított gyümölcs behozatalával elégitte ki, míg a kivitel 1 millió márka értéknek felel meg.

Érdekelheti még olvasóinkat Amerika

termelése is. Köztudomásu dolog, hogy a mi gyümölcsstermelésünknek is, mint általában egész mezőgazdaságunknak, Amerika lett újabb időben legveszélyesebb versenytársa. Az ottani termelés nagy arányainak megvilágításául szolgálhat a következő adat: A nagy tavak környékén évenként átlag 160 millió márka értékű almát, Delawareban 240 millió márka értékű barackot termelnek.

Erdély egész terjedelmében praedestinálva van a gyümölcs termelésre, csak a vállalkozási kedv hiánya, a magyar ember e legkárosabb tulajdonsága okozza azt, hogy a legalkalmasabb területek parlagon hevernek s nem aknáztatnak ki azok az előnyök, melyek éghajlatunk kedvezőségében, talajviszonyaink alkalmasságában nyilvánulnak s valósággal követelik, hogy végre-valahára az eddig csak szendergő gyümölcsstermelés meghozza azokat a kínálózó milliókat, melyeket mi utopiának tartunk, — de a praktikus külföld zsebre vág. Pedig a mi szegényes viszonyaink mellett nem maradna a külföld pénze áldástalan.

Török Mihály.

Alakítsunk tenyésztési egyleteket.

A mire az egyes ember ereje kevés, azt egyesült erővel szövetkezeti, vagy egyleti úton könnyű elérni. Számtalanszor halljuk újabb gazdasági téren ezen elv hirdetését és nem ok nélkül. Az egyesülés szép eredményeinek oly megkapó példáját volt alkalmam közelebből látni a magyaróvári szarvasmarhatenyésztési egylet működésében, hogy elmulasztathatlan kötelességemnek tartom ezen lapok folyó évi 2-ik számában tett ígéretemhez képest, arról röviden beszámolni:

Az említett egylet szervezéséről, rövid, alig két évre terjedő és mégis bámulatosan fényes eredményű működéséről a „Mezőgazdasági Szemle“ 1898. évi II-ik és ez évi I-ső füzetében részletesen beszámolt annak vezetője Ujhelyi Imre gazd. akadémiai tanár — ki ezen egylet tanulmányozása alkalmával engem is volt szíves kalauzolni és minden irányban felvilágosítással ellátni.

— Te Miklós, ez a ló olyan barátságos hozám, mintha csak együtt irtuk volna »Abafit.« Add nekem; mert ez, *megért engem* . . .

— Szomorú dolog, hogy ezek az állatok jobban megértene bennünket, mint mások . . . felelt Wesselényi szomorúan s a kis mokánylovat visszaajándékozta Jósikának, aki csak nagy későre tudta meg, hogy az tulajdonképpen *az övé volt*. Akkor mondotta a nagy regény-költő, hogy »nem hiába festik a Pegazust szárnyas lónak; mert meszeszerűen nagy benne a multakrai emlékezés és sohasem megy — hátra, mint a nép . . .«

Egész sora következhetnék itt az érdekes feljegyzéseknek, de csak ezen kedves dolgokat akarom felsorolni, mint tárgyamhoz, illőket s most, még néhány megjegyzéssel búcsút veszek e becses lap olvasóitól, akik — nagyon jól tudom, hogy sokkal szívesebben olvassák a vonalon fölül írott komoly, gyakorlati cikkeket, mint a szabadabb mozgású tárczát. Pedig arról is meg vagyok győződve, hogy ma már a szellemi eledel e nemű feltalálása is kedves dolog s a művelt gazdák előtt teljesen idejét múlta a jó verses kántor rithmusa:

„Tsak az üdö-járás	Hogyha szép az buza,
És a szél mozgása.	Az szöllő jó termett.
Az mű gazdáinknak	Szereti az magyar
Az esze-járása	Az mesét, az verset . . .“

Ma már mindennapi kenyere a magyar gazdának a szellemi tápszer s e nélkül nem élhet, bárha nem is terem jól »az szöllő,« — sőt nem-

nyerítés föl nem hangzott, egyetlen pata nem csapódott mérgesen a porondhoz . . .

— *A szemedben a hiba, Gyuri* — szólott Wesselényi — *s látod, ezek a lovak hamarabb észrevették, mint mi . . .* S Gyurinak valóban, valami átható, delejes tekintete volt, valami bántó fény sugárzott ki nagy szürke szeméből, melylyel önkénytelenül felizgatta a mének idegeit . . .

Itt, helyén valónak látom feleleveníteni azt a kedves jelenséget is, mely az I. Wesselényit megindította, midőn kufsteini penészes börtönéből kiszabadulva, ismét a kedves zsbói otthonba térhetett. Hat évi távollét után, amint belépett istállójába, kedvencz méne a *Filozof* ráismert s vidáman fölnyerített . . .

— *Filozof, te kibékítettél sorsommal!* — szólott Wesselényi s átölelte a nemes állat sörényes szép nyakát. Ám, de Wesselényi is ráismert kedves paripájára; mert a hosszú idő alatt hű ápolója volt, a zsbói kastély nagy lelku úrnője, a magyar asszonyok mintaképe: *Cserey Heléna*, aki a nagy gazdaság minden terhét, gondját viselte a szomorú idők alatt . . .

Bezzeg nem ismerte meg br. *Jósika Miklós* az ő *Hayde*-jét, pedig csak néhány hétig voltak egymástól távol. Ezen nem is lehet csodálkozni; mert a magyar regényírás nagy úttörője, aki teljesen indokolatlanul háttérbe szorult a mai gyenge geniec-ek tartalmatlan pikantériáival szemben: nem sokat gondolt *szurdoki* gazdaságával. Elhagyatott

uradalom volt az; a Muzsák által lelken csókolt nemes grófnak egyetlen kedvelt jószágá a *Pegazus* volt, az aszárnyas, fellegekben járó, napsugarakkal élő nyalka mén, melynek abra a honszerelem és nemzeti lelkesedés volt. A többiekkel nem is gondolt a nemes báró, aki hű barátja, lelki rokona vala a zsbói szellemi Titánnak s ideje java részét ott töltötte a Wesselényi »Fácános«-ában, »Vadas-kertjében« — nem a szó gazdasági értelmében vett *váltó-gazdaságot* tanulmányozva (melyet hazarésünkben a nagy Wesselényi honosított meg); hanem azt a szellemi nagy tőkét *forгатmányozva*, melynek műveletében a nemzeti Genius gazdagodik, de — különösen akkor, a nemzeti ébredés hajnali korszakában, — maga, a gazda, *koldusodott* . . . A *Hayde* is kóczyosan, bocskoros patával, akár mint egy szurdoki oláh; bozontos sörénnyel, mint egy havasi mócz, sárosan, piszkosan, mint egy tolvajkodó czigány csatangolt a szurdoki kurián; a füzesek közt, a Szamos bozótjaiban. »Bogáncs volt a vakarója, tövis-bokor a kefeje (vagy megfordítva!); friss harmat a mosdatója, vadbükköny az estebédje . . .« Azt mondják, *Vörösmarty* énekelte meg így a szegény mokány-lovat.

Ily elhagyatott állapotban látta meg Wesselényi, aki megszánta s fényes istállójában, rendszeres nevelésben részesítette a Haydét. A mikor báró Jósika meglátta a nyalka kis állatot s feléje közeledett nagy dicséreteket »*rakva rá*,« — a ló fölnyerített és megismerte régi gazdáját.

A viszonyokkal ismeretlen ember önkénytelenül is ezt a kérdést adhatná fel: ugyan hogyan lehetett ilyen rövid idő alatt azokat a bámulatos eredményeket éppen Magyarváron és vidékén elérni, a hol a gazdasági cultura tudvalevőleg hazánkban a legmagasabb fokon áll, a hol a környéken fekvő híres nagy uradalmak a modern gazdasági tudomány minden vivmányát igyekeznek kihasználni. Ebből a kulturából kellett a nép közé is kiszivárogni valaminek és megkellelt lássék a nép állattenyésztésén is. Ez az okoskodás feltétlenül helyes: Szivárgott-e, nem-e a mezőgazdaság többi ágainak magas kulturájából valami azon a vidéken a kisemberek közé, azt most nem kutatom, de hogy állattenyésztési téren az visszafelé sült el, a látottak után határozottan állithatom.

Hogyan történhetett ez?

Mosonmegyének kitűnő tej- és huspicza-van: Bécs; ennél fogva úgy a nagy uradalmak, mint a kisebb tenyésztők évek hosszú során keresztül arra törekedtek, hogy a nevezett haszon czélokra legjobban megfelelő szarvasmarha fajtákat tenyésztesenek. És mi lett ennek a természetes következménye? Az hogy valamennyi tenyésztett fajtának nyoma maradt a vármegye köztenyésztésében.

Pár napi ott időzésem alatt megtekintettük futólag 4 község és Magyaróvár állományát, a mely oly quodlibetjét képezi a fajták összekeverésének, hogy bízabb collectiot közönséges fantáziával bajos volna elképzelni. Látszik ott a nyoma a magyar, simmenthali, pinzgau, möhlthali, freiburgi, hollandi, kulandi, inthali, algani, s horthorn és ki tudná megmondani még micsoda gau, thali meg laudi vérnek, de látszik más is és ez már örvedetes jelenség. Látszik a szarvasmarhatenyésztési egyesület kezényoma, de ez nagyon is látszik. Nem kellett figyelmeztessen az én tisztelt vezető barátom, a hány olyan istállóba léptünk be, melynek ajtaját ilyen felírat díszíti: „A magyar-óvári szarvasmarhatenyésztési egyesület tagja“, rá tudtam mutatni magam a multa, az említett vérkeverékből származó jelleg nélküli állatokra és a jövőre, az egyesület közvetítésével beszerzett szép simmenthali jellegű vas és sopronmegyéből származó üszökre, meg szintén az egyesület útján kiosztott bikáktól eredő hasonló jellegű borjúkra. Két évi működés után ennél szebb eredményt várni nem lehet.

csak olvas, de ir is, derekasan. Jelen soroknak éppen az volt a célja, hogy a művelt gazda figyelmét fölkeltse az állatok szellemi életének spontán megnyilatkozásaira, mely minden esetre, ha nem is jár valami nagy gyakorlati haszonnal, de a mai reális élet szellemet kimerítő küzdelmében, minden esetre kellemes szórakozást szerez. Aztán meg, nem is nehéz munka ez; mert a gazda naponta megfordul háziállatai körében s azok életjelenségeit közvetlenül szemlélheti.

Mennyivel nehezebb s igazi türelmet igénylő munka az alsóbbrendű állatok életnyilvánulásainak megfigyelése s mégis a méhek, hangyák, pókok, prűcskők stb. életmódjáról köteteket írnak össze a tudósok. És még azon apró lények szellemi tehetőségéről is szó esik! Meglepő dolgokat olvasunk naponta a méhek, hangyák társadalmi életéről, életrendjük szigorú megtartásáról s még ezen parányi lények világában is: a létért való küzdelem hatalmas sokadalmáról... A hangyákról a philadelphiai tudományos akadémiában *Melook* lelkész csodálatos dolgokat beszélt el s a komoly buvár előadásából megtudjuk, hogy *Texas* államban valóságos talentumok ezek az igénytelen rovarok Telepítvényeik körül minden gyomot kiirtanak és azok helyére — sokszor távolról — oly fűnemeket ültetnek el, melyeknek magvaik nekik kedves táplálékul szolgálnak. Ezen beültetett ágyak aztán általuk gyomláltatnak és a növényeket megvédik a pusztító rovarok ellen...

Bennünket is érdekellhetnek a mi házi állataink, legalább annyira, mint a texasi hangyák...

Hogy milyen eszközökkel érte el az egyesület a jelzett eredményt, az elég terjedelmesen le van írva ezen közlemény elején megjelölt helyeken, valamint az egyesület 1897-8. évi működéséről kiadott jelentésben; itt tehát azok bővebb részletezésével nem foglalkozom, csak röviden említem meg, hogy leghatásosabb eszközei a vármegyei állattenyésztési szabályrendeletének az egyesület czéljának megfelelő értelemben való módosítása, a megfelelő és kellőleg jellegzett állatok törzskönyvelése, a közgazgatási hatóságok és lelkészek erkölcsi támogatása, téli gazdasági előadások és állatdíjazások rendezése, tenyészbírák és üszök, takarmánymagvak és abraktarmányok közvetítése és végre a földmivelésügyi minisztérium, a mosonyvármegyei gazdasági egyesület pénzübeli és különösen azon anyagi és erkölcsi támogatások voltak, melyben az egyesület magától a vármegyétől részesült, a mi első sorban Pogány József alispán érdeklődésének érdeme. No meg az a lelkiismeretes buzgalom, melyet az egyesület vezetői fejtenek ki az ügy érdekében, a melyhez őszintén szerencsét kívánunk és reméljük, hogy lelkesülve az eddig elért sikeren nem fognak megállani a megkezdett úton, mely hovatovább mind járhatóvá válik, hanem kitartó munkával sikerülni fog az eddigi jelekből ítélve aránylag rövid idő alatt az ottani szarvasmarhatenyésztés romjaiból egy hasznos, sok jó tulajdonsággal bíró, egyöntetű mosonymegyei tájfajtát kidomborítani.

A tenyésztési szövetkezetek eszméje hazarésziunkben sem új dolog, hiszen van már tudomásunk egy pár, szép eredményekkel működő ilyen irányú szövetkezetről, mint a minők a szebeni, nagy-disznódi, nagy-ekemezői, melyek a pinzgau marha tenyésztését karolták fel, de a melyek működéséről a nyilvánosság elé vajmi kevés, mondhatnám semmi sem kerül, pedig a jó példa köztudomásra bocsátása többet érne, minden ékesen szóló ajánlatnál.

Az Erdélyi Gazdasági Egyesület kebelében sem új ez az eszme; Jakab László már évek óta lelkes előharcosa ezen ügynek, sőt meg is alakított már ezelőtt 10 hónappal egy kis szövetkezetet a kolozsvári gazdák körében, a mely tudtommal az első olyan szövetkezet, mely a magyar marha tenyésztését és tökéletesítését tűzte ki czéljául.*)

Most áll újjászervezés alatt az udvarhelymegyei gazdasági egyesület, most tömörülnek a nyárádmonti gazdák. Mind a két vidéknek olyan magyar-erdélyi fajta szarvasmarha állománya van, a mely megérdemli a vele való foglalkozást; tüzzék hát ki czéljukul ennek tökéletesítését és vessék meg alapját egy pár erős tenyésztési szövetkezetnek. Nem szükséges mindjárt valami nagy országos akcióba fogni, hanem igyekezzék minden vidék a maga szűkebb körében társadalmi és közigazgatási úton is odahatni, hogy minőségben bár örvedetes javuló, de számban folytonosan apadó hazai marháink tervszerű tenyésztése: mielőbb felkaroltassék, mert mi is igen könnyen mosonmegye 2 év előtti sorsára juthatunk, de kérdés, hogy állani fog-e rendelkezésünkre akkor olyan magyar-erdélyi fajta anyag, a melylyel a hibákat helyre hozhatnók. Hiszen a magyar-erdélyi marha sokszor és nem ok nélkül hangoztatott *több oldalú használhatóságának megvalósítása* másként, mint egy pár szövetkezet keretében nem is képzelhető.

Vessük fel tehát ismét ezt az eszmét, ne hagyjuk teljesen elaludni, most ideje korán, a mig van még anyagunk a mivel a nagy épületnek alapját megvethetjük. Válgók már egyszer testté a magyar-erdélyi szarvasmarha, mint Monostori mondja, a jövő marhája több oldalú használhatóságának ígéje, ne maradjon az irott malasztnak ad calendas graecas.

Szász István,

*) Sajnos, hogy a kolozsvári gazdák érdeklődése csekély! Szerk.

Védekezés a vízmosások ellen.

Két czikk.

II.

Sokkal komplikáltabb, de általában véve költségesebb is a *parti vízmosások elleni védekezés*, jóllehet a legfőbb szabály itt is az, hogy a *part mentén minél több fűzest létesítsünk*, ha azt akarjuk, hogy földünk a vízmosások ellen védve legyen.

De itt is az a kérdés, hogy *hogyan létesítsük ezeket a fűzeseket s hogyan szerkesszük meg a védműveket*, hogy a kívánt czélt elérhessük? Hiszen tudjuk mindnyájan, hogy helyen-helyen, annyira neki fekszik a vízfolyás földjeinknek, hogy a part mentén egész örvényeket alkot, melyekben a szüntelen való kavargás mindig mélyebbre és mélyebbre ás, s nem egyszer olyan magas, meredek martokat csinál, hogy létra nélkül a vizet meg sem lehet közelíteni. Tudjuk azt is, hogy a víztörvény bizonyos korlátokat szab a védművek építése elé s ellenlábas földbirtokos szomszédaink is, gyanus szemmel néznek reánk, ha valami védekezéshez fogunk birtoktestünk biztosítása érdekében.

Mindezek olyan tényezők, a melyekkel a védekezési eljárás megtétele előtt le kell hogy számoljunk.

Legszerencésebb ember az, a kinek tulajdonon levő összes érdekelt partbirtokos szomszédai beleegyeznek, hogy a vízmosások ellen akként védekezzenek, a mint azt jónak látja. Ez esetben, a veszélyeztetett helyen, minden 10—12 öltre, egy-egy u. n. *csapó-gátra* van szükség, mely úgy készül, hogy a mart közepe tájáról kiindulva, a víz folyása irányában, kissé rézsutosan, 1—2 ölnyre a vízbe is bemelve, egymástól 1—2 méter távolságra, tölgyfából készült, a víz erejének megfelelő vastagságu, egymással párhuzamosan haladó, két rend czöveket verünk; ezeket a czöveket hosszában és vízfelőli végükön bekerteljük, a kertelés közét kövel vagy földdel kitöltjük s ezzel 15—20 évre a védekezéssel végezzük. Szem előtt tartandó azonban, hogy ezek a csapógátak sohasem szabad, hogy a rendes vízállásnál 1 méternél magasabbak legyenek, világosabban szólva, hogy az építéskor, 1 méternél magasabban a vízből kiálljanak, mert ha tavaszi áradáskor, minden jégtábla beléjük ütközhetik: akkor a nagy jégmenések, néhány év alatt, teljesen tönkre tehetik azokat.

Ezek a csapógátak felül is, alól is, egész szomszédságukban, törmelékeket és iszapot fognak meg s így, csak a gazda élelmességétől és ügyességétől lesz függővé téve, hogy a víz apadásakor, az iszapba fűzfákat dugványozzon s ezzel megvesse alapját egy olyan hatalmas, élő csapógát létesítésének, mely a vízáradások legnagyobb erejének is ellent fog állani.

Sokkal nehezebb a helyzet olyan körülmények között, mikor a szomszédos partbirtokosok nem engedik meg a tetszés szerinti védekezést s az ember csak a törvény által megengedett eljárások határai közé van szorítva.

A törvény pedig csak *párhuzamos védművek* építését engedi meg, a mi, világosabban szólva, nem tehet egyebet, minthogy a parttal párhuzamosan, le- vagy felfelé haladó védműveket létesíthetünk. A törvény lényege tehát az, hogy a vizet folyásában akadályozni, vagy irányából kitéríteni nem szabad. Nagyon sovány rendelkezés, mely a partbirtokosok s általában a mezőgazdaság érdekeit egy cseppet sem tartja szem előtt, sőt ellenkezőleg alkalmat szolgáltat arra, hogy mindenki tétlenül, összedugott kézzel nézze el a vízmosások rombolásait és egyes folyóknak, nagy területeken való, czéltalan barangolásait.

Legkitűnőbb és legtermőképesebb talajaink, a mint tudva van, éppen a folyók mentén vannak s így nemzetgazdasági szempontból, mily megmérhetetlen nagy kár az, ha némely folyóvizeink, a helyett, hogy 25—30 öl széles mederben folynának, bekalandoznak,

mederré formálnak 2—3 száz öl széles területet, melyek akárhogyan vesszük is a dolgot, nem tekinthetők egyébnek, vízbe dobott nemzeti vagyonnál.

Ha a törvény megengedné, hogy olyan helyeken, a hol a folyók — természetesen a gondatlanság miatt — nagy öblöket ástak s ásásukat még most is folytatják s folytatni is fogják tán mind az időknek végéig: mondom, hogy ilyen helyeken, az öblök felső részének kiszögellésétől egészen az alsó rész kiszögelléséig, egyenes irányban, védőművek létesítenek: akkor az így megnyert s kevés időre hasznót hajtó földterületek, nemcsak az egyeseknek és a hazának lennének kincseivé, hanem egyben azt is eszközölnék, hogy a kiáradt vizek többé nem kövel, fával és különböző hasznavehetetlen törmelékekkel töltenék meg a szántóföldeket, hanem termékenyítő iszappal, mely trágya nélkül is kövéren tartja a földet.

A birtokbecslési szabályokban benne foglaltatik, hogy a folyóvizek mellett levő földek feltétlenül *első osztályúak*, de arra nézve nincsen semmi intézkedés téve, hogy a partok fűzfákkal mindenütt beültetessenek, hogy így, a mikor jön az áradás, legyen a mi a rohanó hullámokat sebes futásukban megakadályozza s a köveket, fákat, törmelékeket már a parton megállásra, illetve lerakódásra kényszerítse s így a szántóföldekre ne jusson ki egyéb, mint azok a csendesen folydogáló hullámok, melyek nemcsak magukkal viszik, hanem az illető földeken ott is hagyják a termékenyítő iszapot.

Igy azonban, a mint most állunk, a legtöbb helyen, a folyók *nem áldás, hanem átok* minékünk, mert nemcsak a partokat mossák el, hanem magukkal viszik szántóföldjeinkről a trágyát és a termőréteget is s cserébe annyi kavics- és kőtörmelékot hagynak ott, hogy a szegény gazda elsőosztályúnak hirdetett földje, éveken át, nem tud tisztességes haszonnal fizetni.

Valóban, ideje lenne, hogy tegyünk immár e téren is, az egész országra kihatólag valamit, miután folyóvizeink, a melyekben a mezőgazdaságra nézve megbecsülhetetlen kincs rejlik: eddig csak kárunkra, nem pedig hasznunkra voltak.

Addig is azonban, lássunk csak hozzá, ki-ki a maga erején, a parti vizmosások elleni védekezéshez, mert ezzel is nagy szolgálatokat teszünk a nemzetgazdaságnak.

Tehát, a mint fentebb említettem, *párhuzamos védőművek építése a törvény által is meg van engedve.*

Ezek, a helyzet és a szükség kívánalmai szerint, kétfélék lehetnek: *kisebb és nagyobb* védőművek.

Olyan helyeken, a hol a part még eléggé ép s lejtősen halad be a víz felé, de az aljban alacsony vizállásnál is felfedezhető, hogy a rombolás lassan ugyan, de biztosan halad, használjuk a kisebb védőműveket, melyek nem állanak egyébből, mint a part hosszában, a víz szélére huzott egyszerű kertelésből, a mely arra való, hogy a közvetlen a mart alá ültetett fűzdugványokat a víz elmosásától megvédi s azoknak a gyökérzetéhez egy kis iszapot is gyűjtson, a gyorsabb és az erőteljesebb fejlődés végett. Mert nem szabad feledni, hogy az ilyen helyek a legtöbbször kavicsosak s így, míg a dugványozás szinte lehetetlen, másfelől a gyors fejlődéshez sem lehet reményünk, bizonyos védőműnek az építése nélkül. A földolog pedig az, hogy a *fűzfa gyökérzet a vízszint alatt levő földrétegre hatoljon alá*, mert künn a martoldalán, bármilyen magasan álljanak is a fűzfák s bármilyen erőteljes legyen is a gyökérzetük, ha egyszer a víz alájük áshat: feltétlenül kidönti azokat.

Nem azt teszi az, hogyha mindjárt a kertelés mellett, egy sor dugványt elültetünk, azzal már készen van minden a part biztosítására. Hanem éppen azt akarom a további teendőkre vonatkozólag kijelenteni, hogy

feltétlenül kívánatos, sőt szükséges az egész mart fűzfel való bedugványozása, mert lenn a földben a fűzgyökerek egymásba kapaszkodása, a föld felett pedig az ágak egymást való árnyékolása, és támogatása: ezek közösen alkotnak egy olyan hatalmas erősséget, melyen a kavargó hullámok ereje feltétlenül megtörik.

Általában ki lehet egész *kötelező szabály* gyanánt mondani, hogy *a hol csak egyetlen lábnyi üres hely van a vizmartokon: oda fűzfát dugványozni nemcsak kívánatos, hanem szükséges is*, különösen az első időkben, a mikor még nem tudja az ember, hogy vajjon megfogamzik-e minden darab, a mit ültetett, vagy nem; s *hogy az ültetést mindig a mart alján, mentől közelebb a víz széléhez kell kezdeni*, mert csak akkor lesz eredményes költekezésünk és fáradozásunk.

A *nagyobb szabású* párhuzamos védőműveket olyan helyeken kell építeni, a hol a víz egészen neki dől a partnak s azt minduntalan elsodrással fenyegeti. A hol kisebb-nagyobb mélységek keletkeznek s a rombolás azonnal szembeötlő.

Itt is az első és a földolog, hogy védőműveink építését a *víz szélén* kezdjük, sőt a mennyiben az adott helyzet úgy kíváná: azokat 1—2 méterre, *be a vízbe* állítsuk.

Az eljárás itt is nagyon egyszerű. Két rend, olyan hosszú s megfelelő vastagságu tölgyfa-czöveket veretünk be a földbe, a part hosszában, mindenütt, hogy minden czövekből legalább 1 ölnyi a talajba jusson, $\frac{1}{2}$ ölnyi pedig kilássék a vízből. A két rend czövek egymástól legalább is 1 méter távolságra kell hogy legyen, de ha valamivel távolabb vannak is a czövekek: az csak előnyére van a védőmű erősségének.

Mikor a czövekek mind be vannak verve, addig, a míg a víz színét elérjük, a parttól a víz felé menőleg, a czövekek között kitöltjük legalább is olyan hosszú ágakkal, egyiknek a bütőjét, másiknak a hegyét fordítva a víz felé, a melyek a czövekek közénekk hosszúságát jóval túlhaladják. Ha ezzel is készen vagyunk: akkor elkezdjük a czövekek fűzvezszővel való bekertelését egész hosszában, nem feledve, hogy a kertelést mindig jól le kell verni. A kertelés elvégzése után pedig a töltelék-ágakra természetesen a kertelés közé — rakunk egy jó vastag rend szalmát, vagy éretlen trágyát, a mi arra szolgál, hogy a földet, a mi rájön, ne engedje a víz által kimosatni. Mikor a szalma vagy az éretlen trágya berakásával is elkészültünk: akkor hozzákezdünk a földhányáshoz, melyet mindaddig folytatunk, a míg a kertelés tele lesz s csak éppen annyira hely marad a czövekek tetejéig, hogy oda egy rend két ökölnyi nagyságu, vagy nagyobb köveket is betehetünk. Közben, a míg a földet hányjuk: nem szabad elfelejtsük, hogy a föld közé, mentől sürűbben egymásmellé fektetve, frissen ásott *kosárfűz-gyökereket* kell hogy tegyünk, melyek ott megfogamzva s friss gyökereiket a víz alatti talajba lebecsátva, munkánk sikerét biztosítani fogják.

Ha esetleg védőművünket, a parttól be a víz felé, olyan távol csináltuk, hogy még a part és a védőmű között, kisebb-nagyobb területek állanak szabadon: ezeken szükséges lesz a parttól a védőmű felé menőleg s ehhez egészen hozzáépítve, egymástól 5—6 öl távolságra kereszt-jászliakat létesíteni, melyek az iszap megfogására, a további ültetés foganatosítására, valamint az egész művelet biztosabbá tételére szolgálnak.

Ha esetleg a fejlődő fűzültetvény ágait ilyen helyeken összetöri a jég, a mi a második, harmadik évben bizonynyal be is következik: azért nem kell elestügedni, vagy kétségbeesni, mert a gyökérzet még mindig ott marad a helyén s a vizállás alábbszállásával újlag kihajt, de különben is a kosárfűz ága olyan, hogy ezt csak meghajítja és megsérti, de ha egy kissé megerősödik, nem igen tudja összetörni a jég.

Ezeknek a nagyobb szabású védőműveknek az *építési ideje az őszi*, mikor minden körülmények között nemcsak a legalacsonyabb az esztendő többi szakaszaihoz viszonyítva a vizállás, hanem biztos lehet a reményünk arra is, hogy fűzültetvényeink a tavasz érkezésével és a vizek apadásával, biztosan ki fognak hajtani.

Hogy *nem minden fűz* alkalmas a vizek mellé való ültetésre, ez csak természetes, ha meggondoljuk, hogy némely fajtáknak még legkisebb ágai is nagyon törékenyek s az ilyenek erős vizmosások helyeken sohasem tudnak erős fává felnevelkedni. Legjobb mindenik fajta között a *kosárfűz*, mert az nemcsak hajlékony, hanem értékes is.

Szinte felesleges is talán említenem, hogy ültetvényeink között *állatok nem járhatnak*, a legeltetés pedig teljesen eltiltandó a folyóvizek mellékéről, mert állataink, részint a tapotás, részint a rágás által anynyi kárt okozhatnak, hogy teljesen tönkre tehetik fáradságunknak gyümölcsét.

Még csak azt az egyet akarom felemlíteni, hogy az első 3—4 évben, az *ültetvények vágatása* nem tanácsolható, de azután, minden 2—3 évben, lehet egy-egy *őszi vágatást* eszközölni, természetesen ügyelvén arra, hogy közvetlen a víz mellett levő példányokból, lehetőleg nagy, erős fákat neveljünk. Ez pedig csak az illető fáknak gondos takarítása és nyesése által lehetséges.

Ezzel végezek is.

Örvendenék nagyon, ha gazdatársaimnak, a fentiek elmondása által, némi szolgálatot tehettem volna a vizmosások elleni védekezésben s különösen örvendenék annak, ha néhány év múlva, folyóvizeink többnyire elhagyatott és gondozatlan partjain, gyönyörű fűzesek diszelegnének, gyönyörűségére a szemnek s javára és előnyére a partbirtokos gazdaközönségnek.

Z. K. S.

A tejjgazdaság ügye Svéd-, Észak-Németország- és Dániában.

Tanulmányuti jegyzetei nyomán írta: Kerekes Lajos.

I. Svédország.

1. Általános tapasztalatok.

A haladás egyik legnagyobb biztosítóka a béke! Ne irigykedjünk mi más államok nagy haladásán, mert a hol minden tényező egyesült a haladás előmozdítása céljára, ott kellett is eredménynek lenni. Ennek megbizonyítására ne menjünk tovább, maradjunk hazánkban. Mióta szabad és erős a magyar, mióta a kulturának nagy eszméi forrongásba hozták a társadalmat s egyesült a kormányhatalommal ezek megvalósítására, azóta társas tevékenység uralkodik minden téren, azóta óriási lendületnek indult kivált a gazdasági cultura.

Ha mi rövid idő alatt ily eredményeket értünk el, nem lehet csodálkozni azon, hogy Svédország egyik elsőrangú tejjgazdasági állammá nőtte ki magát. Hódítási vágyak nem háborgatják, országuk, alkotmányos szabadságuk után sem nyújtotta ki egy hatalom sem kezét, gyarmatpolitika sem rontja beléletüket: minden erejükkel belső ügyeik szilárdításán munkálkodtak rég időtől fogva. Békés lakói társadalmilag azon munkálkodtak, hogy a tejjgazdaság nagy horderejű ügyét s ezzel kapcsolatban a gazdaság egyéb ágait is diadalra juttassák.

Pedig zord éghajlat- és nem a legkedvezőbb talajviszonyokkal kellett és kell még most is a svédeknek megküzdeniök. Nagy munkabér és nagyon sokszor silány termés állanak egymással szemben. Ily körülmények között kitartás, fokozott szorgalom és főleg gazdasági szakismeret tartja fenn a gazdát. Mindazon eszközökre ki kell terjednie figyelmének, melyek gazdaságával közvetlen összeköttetésben állanak s gazdaságát jövedelmezőbbé teszik, fel kell karolnia mind ezeket, hogy gazdaságát fentarthassa. Ez a svéd gaz-

dán nem is mulik: szorgalma, kitartása dicséretet — becsület- és tisztességtudása elismerést érdemelnek. Oly erények ezek, melyek a haladás és boldogulás legbiztosabb zálogát képezik.

A kormány is nagy súlyt fektet a gazdák gazdasági kiképzésére. Ezen ügyet két gazdasági felsőbb tanintézet szolgálja. Leghíresebb az alnarpi, Malmötól feljebb 25—30 km.-re. E felsőbb tanintézetek munkáját mozdítja elő majdnem 30 földmives iskola, tejjgazdasági szakiskolák, milyen pl. az atvidabergi.

Upsalától le délre vannak azok a gazdaságok, melyek különösebb figyelmet érdemelnek. Svédország déli csúcsától, Trelleborgtól fel Stockholmgig a tavak ezernyi meg ezernyi számától hemzseg. Följebb Norköping, Linköping vidékén magasabb dombok emelkednek, melyeknek túlnyomó része nyírfa és tölvelevű erdőkkel van borítva. Ugy a dombokat, mint a sík részeket u. n. vándorkövek borítják. Ezt a svédék úgy használják ki, mint a mi felvidéki megyéink köves-kavicsos talaju részein, hogy falakat emelnek a szomszédos földek elválasztására.

Az egész területnek igen kevés része van befogva művelés alá. A legnagyobb rész erdő-ség. Kisebb része szántóföld és legelő.

A svéd ragaszkodik földjéhez, akár csak a mi alföldi magyarjaink. Formaszerűleg laknak. Szántóföldjük legkiemelkedőbb pontjára van építve fából álló és veresre festett háza, valamint állatai befogadására külön fedél alatt istállója. E farmokat telefon köti össze egymással, még a legszegényebb svéd parasztnak a házába is be van vezetve.

Kitűnő utak tartják fenn a közlekedést. Az utak mente gyümölcsfákkal van beültetve, épen úgy, mint a hogy nálunk a magas kormány tervezi.

A föld megművelésénél tapasztaltam, hogy aratás után azonnal tarlóhántást alkalmaznak, ennek kitűnő eredményét nálunk már régen elismert ténynek tekintették, de nálunk a kiscsászák vajmi ritka esetben alkalmazták. Svédországban minden gazda használja a síma és fogas hengert, akkor, midőn rögtörés és a mag gyors kikelesztése válik szükségessé, a hengerezés utáni fogasolást sem mulasztják el. Altalaj- és feltalajporhanyító, vetőgép, javított vaseke mindenütt alkalmazásban van. Általában véve az a benyomás keletkezett, hogy a kézi-erő megtakarítását célozzák mindenféle gépek alkalmazásával. Gyönyörűség is az ő megművelt földjükön végignézni.

Az általánosan elfogadott és gyakorlatba vett vetésgörög a következő: 1. búza. 2. cukorrépa. 3. árpa. 4. zab lóherével. 5. lóher. 6. lóher. Ilyen vetésgörögöt használ majdnem valamennyi földbirtokos. Malmötól kezdve fel Norsholmgig, egyedül a takarmány-neműek bővebb vagy kevesebb beállítása képez változtatást. Sok helyen dohányt termesztenek még. Minden 4 évben superfoszfáttal és csillisaletrommal trágyáznak és minden 6 évben istállótrágyát adnak a földnek.

Csatornázási kényszerük úgyszólván természetükké vált. Nem is csoda! Oly nagy mennyiségű vizes talaju föld Hollandiát kivéve, talán sehol sem található.

Számos helyen tözeget ásnak, melynek hulladékát trágyával összekeverve trágyázásra használják.

Természetes legelő csak az erdőkben és a magasabb fekvésű helyeken, valamint a vándorkövekkel sűrűn behintett területeken vannak. Ily helyeken a szarvasmarhákat a melegebb évszakban künn hálaltják s ott is fejtik meg őket. Ilyenkor egyenesen a szövetkezetbe való szállításra rakják kocsikra a tejet. A növendék állatokat az első hóig tartják e legelőknél, hogy edződjenek. Vannak mesterséges legelők is, melyeket a gazda a saját állatai számára hasit ki szántóföldjéből s bevet. Ezeket az állatokat kipányvázva legelnek, kocsinál itattatnak és e helyen fejtnek is.

Hol azonban sem természetes, sem mesterséges legelők nincsenek, ott télen-nyáron istállóznak s csak kifutóba eresztetnek az állatok. Így van pl. az alnarpi gazdasági akadémia hollandiai tehenészetében.

Lovaik erősek, munkabírók, de nehézkesek. Németországból, Belgiumból importált fajokkal keresztezik ezeket.

A kecske- és juhtenyésztés, mióta a tejjgazdaság hatalmas lendületnek indult, napról napra tért veszt.

2. »Aktiebolaget Separator« (Separator Részvénytársaság) Stockholmban.

Ha a robogó svéd vonat ablakán kitekint az utas, nem lát egyebet, mint pályára kötött legelésző tehenek beláthatatlan sorát, az állomásokon pedig a tejeskannák óriási halmozatát.

Svédország majdnem minden gazdasági termékben behozatalra szorul, egyedül a tejtermékek azok, melyek kitűnőségükkel és a közgazdasági viszonyoknál fogva nagy mennyiségben exportálhatók.

A tejtermékek, — első sorban a nagy keresletnek örvendő svéd vajnak — nagyban való gyártására felező gépeket, még pedig először a Pfanhauser által gyártott Balance-féle gépeket használták. Ennek hibáit eltüntetendő De Laval svéd mérnök tejszín-elválasztó készülékével — a nagy elterjedésnek örvendő separatorral lépett föl, mely a tejet gyorsabban és alaposabban választja szét tejszínre és sovány tejjre. De Laval svéd mérnök kísérletezése mintegy 6 millió svéd koronára rugó vagyonát felemésztette, nem volt képes a nagyban való gyártás költségeit fedezni. Bizonyos összegért a megalakult Separator Részvénytársaság tulajdonát megvette, mely aztán a nagyban való gyártáshoz hozzáfogott. Később a szerkezetet javított is. Most e gyártmány az egész földkerekségen hirdeti a Separator Részvénytársaság dicsőségét. E társaságon nem bizonyult be, hogy: „a dicsőség bajjal jár“, mert rövid fennállása óta alaptőkéje megkétszereződött és osztalék fejében 15—20%-kal befektetett tőkésüket visszakapták a részvényesek.

Naponként 50—70 munkás dolgozik a gépgyárban. Minthogy a gépek nagy kereslete a gyár nagyobbitását tette szükségessé, a gyár épen ez évben nagyobbittatott meg kétszer akkorára, mint volt s ez új rész villanyerőre rendeztetik be.

A gépgyárral összeköttetésben van a tejjgazdasági kísérleti iskola, mely áll: tejjvizsgáló, tejjfeldolgozó, vajteremből és hűtő helyiségből.

A Separator Részvénytársaság azért tartja fenn e kísérleti telepet, hogy egyrészt a tejjfelező gépek tejszín-elválasztó képességét kipróbálják; másrészt, hogy megbízható gépkezelő munkásokat képezzenek ki. E munkások 4—6 hónapig tanulják a gépek összeállítását, részeinek kicserélését, munkába való helyezését, tejszín-kiválasztó képességének szabályozását. Innen aztán egy tejjgazdasági szakiskolába mennek, hogy a vaj készítését és sajt előállítását s kezelését tanulhassák. Itt aztán képesítve lesznek vaj- és sajtmesteri állás betöltésére.

Minthogy a társaságnak 42 km.-re van a tehenészete, azért e telepen feldolgozandó tejjmennyiséget a „Stockholmi Központi Tejszövetkezet“-től veszik literenként 6 öreért (10 öre = 7 kr.) A napi szállított tejjmennyiség 600 litert tesz ki. A lefelezett tejet a szövetkezet veszi vissza literenként 2¼ öre fejében. A tejszínből vaj készül, melyet a munkásoknak adnak el kgr.-ját 1 korona 80 öre árért (= 1 forint 26 kr.)

E tej inkább kísérletül szolgál, azért a belőle készített vajat eladásra nem szállítják, nehogy a gépek beállítása alkalmával összezsúfolódván, rontsa a társaság jó hírnevét.

A tejet megérkezése alkalmával színre, szagra, ízre és főleg zsirtartalomra nézve megvizsgálják. A színre, szagra és ízre való vizsgálat a minálunk követett eljárás szerint tör-

ténik. A vizsgálatok legfontosabbika a tejjzsirtartalmának megállapítása.

A tejjzsirtartalmának meghatározása nálunk tudvalevőleg a Dr. Gerber-féle acidbutyrometerrel történik. Ez az eljárás tiszta, biztos, csak hogy lassú. Svédországban mindennél általánosabban a Lindström-féle butyrometer van elterjedve. E zsirtartalom-mérővel nagyobb számú tejjpróba gyorsabban, biztosabban és olcsóbban eszközölhető, mint a Dr. Gerber-féle üveg-csővekhez hasonló hengerelaku s egyik végén megszűkülő s fokokra felosztott üveg-edénybe jön. E tejhez pipettával kénsavat eresztünk, az amyalkohol elmarad. Az üvegcső kaucsuk-dugóval bedugaszoltatik. A tej alkatrészei a tejszín kivételével a kénsavban feloldatnak. Az így elkészített csővecskéket „Colibri“ hajtószerkezetű centrifugáló gépbe állítják. E szerkezetet mozgásba hozzuk s a dobba, hol az üvegcsővecskék vannak, 65—70C° vizet eresztünk s ezzel együtt 5 percig forog a gép, ezután 6—12C° vízzel öntetik le a dob. Ekkor készen van a tejszín-elválasztás. A hajtóerő a zsirt a többi alkatrészek közül kikapja a fokokra osztott részbe s a zsirtartalmat innen leolvassuk.

A kísérleti telep főresztét a felezőgép felállítására és a vajköpülő gépek elhelyezésére szolgáló terem képezi. A felezőgépek és vajköpülők hajtására a mozgóerőt a gépgyárból vezetett transmissió adja. A gőzturbinás felezők, valamint a gőzturbinás vajköpülők hajtását gőzvezeték eszközözi. A terem közepén áll két zsinorhajtású és két gőzturbinás separator. Ezek mögött közvetlenül 2 m. magas négy vaslábon álló emelvény van, tetejében két kettős falu tejjtartánnyal. Ezen emelvény összeköttetésben van egy gőzfelhúzó szerkezettel, mely a tejj felszállítását eszközözi. A kanna tartalmát a szűrőkkel ellátott tejjtartány egyikébe öntik, melyből az oldalt álló tisztító gépre folyik a tej.

A tejj tisztítására oly separatort használnak, melynek dobján egy lyuk van a tejjkivezetésére és vagy a sovány tejjcsövön, vagy egyedül a tejszínnek megfelelő csövön engedik a tejet kifolyani.

A tisztítógép működése 1898. szept. hó 6., 7., 8-án így alakult:

Soványtejjcsővel			Tejszín-csővel		
Dátum	A tisztított tejj mennyisége	Iszap képződés	Dátum	A tisztított tejj mennyisége	Iszap képződés
6/9	300 liter	68 gr.	6/9	300 liter	84 gr.
7/9	300 liter	72 gr.	7/9	300 liter	78 gr.
8/9	300 liter	68 gr.	8/9	300 liter	82 gr.

Ezen iszapot a tejjben uszkáló s fejés közben odavegyült piszok képezi. Egyszerű felezés mellett részint a tejszínben marad s így a vajba is belekerül; részint a felező gép dobjára ülepedik le. Minden körülmény között különösen ha eladásra természetik a vaj, előnyös a separatorba a tisztító dobot alkalmazni.

Az így megtisztított tejj kannákba öntetik és ismét felszállítatják az emelvényre s azon tejjtartányba öntetik, melyből a felező gépekre folyhatik.

E tejjtartányban a tejj gőzzel 30C°-ra melegítetik fel; tehát nem mint nálunk 36C°-ra. A felmelegített tejj egy csövön a separatorok fölött álló vízszintes csőbe fut, honnan minden felezőgépre szolgáló csap nyílik. Midőn a gép a forgási sebességet megkapta, a gép fölött elhelyezett csapot megnyitván, a gépre vezetik a tejet. A mint én észrevettem, a tejjnek 30C°-ra való melegítése nem eléggé előnyös a tejszínnek kiválasztására.

Szivattyu szerkezettel a tejj ismét a tejjtartányba vitetik, honnan a felezett tejj a pasteurizáló készülékre folyik. E készülékbe gőz vezetetik, mely a beleeresztett tejet 75C°-ra hevíti s a mellett egy kavarót tart mozgásban a tejj kavaráására. Ebből a tejj egy függőlegesen álló Pfanhauser-féle henger alakú hűtőre fo-

lyik. E hűtő 6—12°C-ra hűti le a felezett tejet s ily hőállapotban kannákba öntetik s a szövetkezetnek visszaszállítatják, vagy etetleg munkásoknak adják el, kik a Svédországban nagyon kedvelt tejleves készítik belőle.

A tejszint Schvarcz-féle hűtőkben lehűtik s vagy a hallsteini köpülőben, vagy a gőzturbinás köpülőben vajjá dolgozzák.

Szeptember 8-án 11 kgr. tejszimből 4-85 kgr. vaj alakult, míg az íróstej 8-5 kgr.-ot tett ki.

A kész vajat a vajteremben kézihajtásra berendezett gyurólapon gyurják, míg a vaj az íróstejtől megszabadul. Midőn a vaj mennyiség kigyuratott, következik a vaj sózása. E célból a gyurólapon az összes kidolgozott vaj kétszer, háromszor áthajtatik, hogy a vaj lapot alkotson s erre 4% mennyiségű szitált só hintetik s újra átgyuratik. A sóval összedolgozott vajat oly edény vizébe teszik, mely jéggel töltött szekrényben áll. A vaj itt ázik 3 óráig s ezután ismét gyurják. Gyuras után egy kgr.-os darabokra vagdalják és pergamen papirba csomagolva, jeges szekrénybe helyezik szállításig. Igaz ugyan, hogy sózás által veszít a vaj finom ízéből, de tartósságra való tekintettel okvetlen szózni kell.

Ez az u. n. édes vagy theavaj készítésének menete. Míg azonban nálunk a theavaj finomabbnak s jobbnak tartatik a savanyított v. svéd vajnál, addig külső országokban, nevezetesen Angliában és Amerikában, tehát a legnagyobb vajimportáló államokban, első hely adatik a svéd vajnak. Azért, ha belfogyasztásra dolgozunk, a theavaj készítését tartjuk fontosnak, míg ha exportálni akarunk, savanyított vajat kell előállítanunk. A Hamburgban székelő vaj-nagykereskedőknél, 2 éves édes magyar vaj is van, mert nem tudnak a számára piacot keríteni.

A savanyu- vagy svéd vaj savanyított tejszimből készül. Úgy, hogy a vajterem egy kettős falu s gőzzel melegíthető tejtartányába helyezik a savanyításra szánt tejszint s az edény 16°C-ra melegítetik fel. A tejszintbe 3% mennyiségű savanyu íróstejtet öntenek s a 16°C-ú hőt 18 óráig egyenletesen fenn tartják, hogy az erjedő gombák a tejszintben kifejlődhessenek. Az ily módon megsavanyított tejszinthez, 100 kgr.-ot véve alapul, nyáron 3—5 gr., télen 5—7 gr. orleán festék kevertetik. Így jön aztán a tejszint köpülőbe. Minden eljárás az előbb elmondottakkal megegyezik.

A harmadik terem a hűtő terem. Két fadény van itt, melybe a Schvarcz-féle fűtők helyeztetnek.

Ha valahol, úgy a tejjgazdaságnál okvetlen szükséges a legnagyobb tisztaság. Alig van a tejnél kényesebb anyag, mi, ha tisztátalanul kezeltek, hamarabb mutatná a bomlás jeleit. E kísérleti telep mosó osztálya a tisztaságot szolgálja. Forró és hideg vízvezeték, gőzvezetékkel történik az edények, a padló tisztítása, gyökérkefét is alkalmaznak. A ki tisztított edény szárazra törültetvén, faállványokon száríttatnak.

E társaságnak Hamra mellett Tumbában nagy tehenészet van.

(Folyt. köv.)

Népies tenyészállatdíjazások.

Azon gyakorlati irányban irt cikkekhez, miket Szász István m. kir. állattenyésztési ügyező ur irt, én is hozzá kívánok szólani, s mivel azokhoz az első betűtől az utolsóig hozzá járulok, tehát inkább azok egyes részeinek kibővítésére törekszem.

Független állásom bátrabb kritikát enged meg az eddigi rendszer felett, melyet kevés buzgalom mellett rendszertelenség és kapkodás jellemoz.

Nagy helyi ismerettel kell bírunk ha megakarjuk itélni, hogy mekkora díjak bírnak hatással a vidéken, vagy mekkora körben kell felébreszteni az érdeklődést, s végre, hogy milyen irányban kell díjazni, hogy annak maradó hatása legyen?

Az erdélyi részekben a kisgazdáknál 10—50 korona közötti díjak elégségesek, hogy az érdeklődést felkeltsék, de csak úgy, ha a kiállítások egy és ugyanazon propositiókkal állandóan előre kiiratik. Másrészt ilyen apró díjak mellett csak kis köröket szabad felölelni, nem nagyobb, mint 30 kmnyi körzetet a mi Erdélyben 2-3 szolgabírói járás területének felelne meg, azonban ezen járásoknak politikai határait nem kell mérvadónak tekinteni; kimondandó továbbá elvül, hogy egy állatot két kiállításra elvinni nem szabad. Ez nagyon fontos, mert a nagy körzettel bíró kiállításoknál a központok aránytalan előnyben vannak, pedig az állattenyésztés ép az azoktól távol eső községek hivatása, mert a nagyobb központok körül más kereset források is vannak nyitva.

A díjazásoknál nem szabad sablonokat felállítani, mert elvétett dolog díjazni ott a hol annak tervszerű hatása előre ki van zárva, p. Udvarhelymegyében hébe-korba ló díjazásokat rendeznek; mi eredménye lehet annak?

Itt mostanig még 10 magán ménes állott fenn, jelenleg pedig egy sincs, mely annak nevezhető volna.

A remondázások évről-évre rosszabbul sikerülnek, de hát lehet-e másképpen ott ahol semmi előfeltétele nincs meg a lótenyésztésnek? Már pedig itt egy sincs.

Népünk a lovat nem szereti. Kocsist kapni lehetetlen. Lónak való legelőnk nincs. Már pedig a népies lótenyésztés az istállózást drágaságánál fogva nem bírja ki. Fejletlen csikót használni nem lehet hegyeinken és köves utainkon.

Nagyban hozzájárul még a lótenyésztéstől való idegenkedéshez, hogy a lovat csak teljes korban lehet kis tenyésztőnek jól eladni, kereskedelmi szellemmel bíró népünk pedig szereti a csere-berét, vásárra járást és inkább kisebb, de gyakori haszonra vágyik, mi existenciájának is jobban megfelel, lévén neki az állattenyésztés nem rendkívüli, hanem rendes jövedelme.

Ilyen viszonyok mellett nem lehet csudálni, hogy némely nem hivatott lókedvelő, vagy kupecz kapta a díjakat, nem abszolút becsü, hanem jól tartott ponynyjával.

Ép oly czéltalan volna az udvarhelymegyei kisgazdák számára juhdijazást rendezni, mert azokat közlegelőn sajtárenda mellett tartják, s így a pásztorok érdeke a bőtejelés kizárja a rendszeres javítást; különben is a métey soha sem engedte még meg, hogy egy gazda juhának unokáját lássa.

Neveléses kecskét díjazni, mikor az ellen egy állami hatóság irtó háborút folytat stb. stb.

Rendszeresnek kell lenni a díjazásnak, mert az ambíciót csak az serkenti, ha megfelelő időközökben alkalom nyílik legyőzni az ellenfelet, vagy zsebre dugni a hasznot.

Ezen kiállításokat nem szabad függővé tenni a vidék öntevékenységtől és áldozatkészségétől, mert utóbbinak hiányát legtöbbször a szegénység okozza, már pedig az volna éppen megváltoztatandó. Hivatalnokaink és a birtokosság indolenciájáért nem büntethető a nép, ép azért ezen díjazásoknak és kiállításos vásároknak olyan szervezetet kell adni, melyben érvényesülhessen a helyi inteligentia és birtokosság, de ha ezek erre nem képesek, akkor is meglegyenek az állandó keretek, melyek közt a kiállítások megtartassanak.

Ép ezért azok rendezése felett állami közeg örködjék és ennek rendelkezésére álljon a közgazgatási apparátus, de azért a független birtokosság, gazdasági egyesület, esetleg gazdasági bizottság tevékenységének előkelő tér biztosíttassék, ha érvényesülni akar.

A díjakat, mint már előbb írák, nem kontemplálok nagyra, hanem inkább sok legyen, mert ez ellenszere a monopolizálásnak és kiküszöbölője a legjobb akarat melletti hibás híralatnak.

Oklevelekkel a népies tenyésztésnél ne okvetetlenkedjünk, mert az nem becsülődik meg kellőleg, inkább fogadjuk el a bajor rend-

szert, hogy a díj milyenrendűsége csinos bádog táblán jeleztessek, mely alkalmas legyen a kapura vagy istálló falára való felfüggesztésre.

Tehenet csak magára vagy szopós magzatjával díjazunk, vagy felfolyatott állatot, mert kisebb idősnél igen nagy befolyást gyakorol a konditio és igen rossz hatású czáfoltokat adhat a fejlődés.

Minden kiállítás egyszersmind állat-vásár legyen, mert hisz az balga hit, hogy ez a jó tenyész állatot megsemmisíti, hiszen mindannyian magyarok vagyunk, de még, ha exportálnánk is, tenyész produktumunk színe-java, az lenne csak igazi felvirágoztatója tenyésztésünknek, ha egyes vásárokon túfizetést konstatalhatnánk. Az országos vásárok figyelemmel tartása, a díjazásoknál igen-igen fontos szempont.

Ezen elveken szeretném látni a népies állatdíjazást felvirágozni, ha időm lenne írni még a gyakorlati kivitelről is, de reméllem addig valaki megelőz.

Ugron Zoltán.

IRODALMI SZEMLE.

Hazai lapokból.

A „Gazdasági Lapok” január hó 29-iki számában Milhoffer Sándortól találunk egy igen érdekes és sajnós aktuális közleményt a ritka vetésekről. Gazdáink mindenütt panaszkodnak, hogy a jelenlegi téli idő járás után legtöbb helyt megritkult vetésekre számíthatnak. Milhoffer érdekes fejtegetéseivel segélyére siet az ilyen rossz kilátások elé néző gazdáknak s azt hisszük nem lesz érdektelen, ha cikkével kissé hosszasan foglalkozunk. Ugy az ősi, mint a tavaszi vetésekre nézve egyaránt fontos kérdés az, hogy azok megritkulása esetén a gazda gondoskodjék a hiány pótlásáról, az őszi pótlásáról, vagy feljavításáról azonban hamarabb kell gondoskodni.

Csikkiró a fogasolást tartja első teendőnek, s véleménye szerint a rozsa fogasolása hamarabb kell megtörténnék, mint a búzáé, mert a rozsa korábban megy szárba, mint a búza, már pedig a fogasolás a szárba menés előtt kell, hogy eszközöltessék. A fogasolásnak akkor van legtöbb eredménye, ha a sorba vetett vetésre nem keresztben, hanem a vetés irányában fogasolunk, mert a vetésre keresztben történő fogasolás sokkal több növényt szakgat ki, már pedig a cél az, hogy a lehetőség keretén belül, a legintenzívebb munkát mellett, minél kevesebb észrevehető, vagy látható kár történjék. Az a ki géppel nem vethet, a szántás irányához alkalmazkodik rendszeren s így a fogasolást is a szántás irányában eszközölheti.

Érdekesen fejtegeti cikkiró egy kísérletezését a czukorra fogasolásáról. Itt is a sorokra keresztben eszközölt fogasolásnál lehető legrosszabb volt az eredmény, míg a sorok irányában történt fogasolásnál meglepő jó hatást ért el, e helyen a répa jobban fejlődött, az egyezés munkálata pedig tetemesen meglett könnyítve. Magától értetődik, hogy úgy az őszi, mint a répa fogasolásnál nem lehet az eredményre nézve kétségtelen szabályokat felállítani, mert ezt nagyban módosíthatják pld. az időjárás és talajviszonyok is. Mindazonáltal annyit tudhatunk, hogy kőkemény talajon nem tanácsos fogasolni főleg a répát s ez utóbbit különösen akkor sem, ha a sorok igen ritkák.

Ha az ősziénél nem használt a fogasolás, ez esetben Milhoffer nem ajánlja a szokásos kiszántást, feltéve, hogy a gazda speciális érdekei azt meg nem követelik. E helyett javaslatba hozza a ritka őszi vetés meghagyását s ebbe tavaszi belevetését. Ritka őszi búzába, tavaszi búzát, ritka őszi rozsa tavaszi rozst, s ha pld. az őszi rozsa vetés után pótlására nem áll rendelkezésére tavaszi rozsa, úgy veszen bele a gazda tavaszi búzát s így egy conventiónak elég jó kétszerest fog kapni. Sőt lehet buza helyett még árpát, búkkönyt és

borsót is vetni. Czikkiró is tett ilyen kísérletet s habár az érés nem egyszerre történt is, mégis a termés conventiónak, vagy abraknak jól fel volt használható, sőt mivel az árpát konkolyosával, vagy rostával ki lehet válogatni, az ilyen árpás búzát szívesen elfogadják a cselédek is. Ezt a kissé szokatlanul hangzó eljárást biztosabbnak és prakticusabbnak véli, mint rendszeren kevésbé sikerülő tavaszi gabona vetését az őszi leszántása után. A mi végül a tavaszi ritka vetések feljavítását illeti, ha nem nagyon gyenge a növényzet a fogasolás hozható javaslatba, s ha ez nem használ, nincs más orvosság, mint a kiszántás és újra vetés, a mi pedig későn nem történhetik, mert a növényzet fejlődésében vissza marad. Inkább vessünk takarmányt, vagy tarló növényt.

Élénken leköti még a figyelmet *Cserhádi Sándor* közleménye a dohánytrágyázásról, melyben a folyékony műtrágyával történt kísérletezések eredményéről számol be. A kísérlet úgy történt, hogy egy kat. holdra 60 kgr. foszforsavas káliumot és 50 kgr. chilisalétromot megfelelő mennyiségű vízben feloldottak s az egy tőhöz szánt mennyiség arra a helyre, a hová a palánta kerül, kiöntetett. Két évi kísérlet ama szép eredményre vezetett, hogy *a folyékony műtrágya a dohánynak úgy termését, mint minőségét igen kedvezően befolyásolta.* A trágyázott és trágyázatlan dohányosorok közti különbség a trágyázott javára 307, illetve 241 kgr. termés-többletet tüntet fel. Minden egyes dohánytőhöz $\frac{1}{4}$ liter oldott műtrágya öntetett.

A „*Köztelek*“ február hó 1-én megjelent számában a cukorrépa műtrágyázásáról írja H. J., hogy a trágyázásnál a chilisalétromot és szuperfoszfátot külön-külön ajánlatos használni, még pedig a chilisalétromot fejtrágyául 2, esetleg 3 részletben kiszórva. Felemlíti czikkiró, hogy gazdaságában a chilisalétrommal történt kísérletezésnél az eredmény elenyésző csekélysege nem állt arányban a műtrágya árával, azonban sovány, kihasználts talajon a műtrágya használata még is melegen ajánlható. A szuperfoszfáttal nyert termés-eredmények azonban, a műtrágyázatlan parcellákkal szemben 4, 18 sőt 20 q.-n felüli többletet mutattak.

Sokan elkéstek már a műtrágyázás keresztülvitelével, de ha mulasztásukat pótolni akarják, azoknak ajánlja, hogy szórassák ki szuperfoszfátjukat a tavaszi oladások alkalmával, még pedig szélcsendes napon. E művelet feltéve, hogy hó nem fűdi a parcellát, most is végre hajtható. A talaj erőteljes. vagy szegényebb volta szerint 80—200 kgr. szup. foszf. használandó. Chilisalétrom első részlete tavaszszal, közvetlen a vetés előtt, második részlete a kikelés után, harmadik részlete pedig az egyezés után szórandó ki, mikor is első ízben fogasolással, másod- és harmadikban planetkapálással keverjük el a talajjal. A három részlet holdankint összesen 60—75 kgr. lehet.

Ugyan ez a lap a *növendék-állatok tetveségére* nézve a következő gyógyeljárást ajánlja: A lenyirt állatot 10 kgr ára kénessó zsír és 2 liter repceolaj keverékével be kell kenni, mely folyadék hatása alatt még a serkék is elpusztulnak. A bekent borjúkra legalább 3 napig jól kell vigyázni, hogy ne nyalják egymást, a miért is ajánlatos ilyenkor szájkosarat adni az etetés és itatás után. — Ugyancsak, mint alkalmas szert említ fel a megnyirt borjúk petroleummal való bekenését is.

A „*Magyar Gazdák Lapja*“nak január hó 28-iki számában *Cserhádi Sándor* cikke az impregnált répamag kérdésével foglalkozik. A répabetegségek ellen való védekezés ugyanis a répamag impregnálásának fontos kérdését vetette felszínre s többek között a Jaensch-féle eljárás vonta magára a kísérletezők figyelmét, mely impregnálás módszerével *Cserhádi* szerint a répa nagyobb ellentálló képességet nyer a káros rovarok és a gombabetegségek ellen. Az impregnálás 3 hengerrel bíró géppel történik. Az elsőben vizgőz van, másodikban kénessav, harmadikban klórgáz. Mindhárom hengeren áthajtja a gép folytonos kavarással

között a magot és külön-külön 5 perczig tartja a 3-féle impregnáló szerrel töltött hengerekben. 1896-ban történt az első kísérlet e módszer szerint, mely azonban ennek helyessége mellett semmiféle bizonyítékot nem szolgáltatott. 1897-ben Mauthner Ödön felhívására újabb próbát eszközöltek, mely már bebizonyította, hogy az így történt impregnálás után a csírázás erősebben megy végbe s több egészséges rásza fejlődik. T. M.

Külföldi lapokból.

Oroszország szegénysége. Hogy a minden oroszok csárjának rengeteg birodalmában a mezőgazdaság a legnagyobb romlásnak indult, talán nem ismert általánosan. — A földmivelő nép tudatlan, az észszerű gazdálkodás újabb vívmányai ránézve nem léteznek. E mellett sem jóra való igavonó marhája, sem eszközei nincsenek s mint herczeg Uchtomski írja, utolsó zsúp szalmáját is eladta, hogy adóját befizethesse. Földjeit nem tudja ilyen viszonyok között trágyázni sem s ha az időjárás jó volna is, csak féltermés várható. De az 1891-iki rossz termésre jött az 1892-iki rendkívüli rossz termés s ezt még ki sem épülték az 1898-iki gyenge évre rossz évet várnak, mert az aratás fele — amint jelentik — már elveszett. Egész őszön nagyon lágy idő járt, meleg esők voltak, úgy, hogy egészen tavaszi tenyészet indult meg, erre jöttek hirtelen a deczemberi rendkívüli hidegek. A nagy nyomort titkolták s így most egész borzasztóságában kezd mutatkozni. Ufa és Kazan-kormányzóságokban az éhtífusz ütött ki. A csár Sziberiában vásárlat élelemre s vetésre való gabonát és igavonó marhát a szinlődő nép között leendő kiosztásra. A földmivelésügyi miniszterium ítélete szerint Oroszországban a paraszt gazdaság úgy tönkre ment, hogy állami segély nélkül többé fel nem lendül. Nem volt ok nélküli tehát Bogoljew kormányzó nyilatkozata körújáról tett jelentésében: „Imádkozzatok, hogy a jövő évben ne legyen újra rossz aratásunk.“ (Oester. Agrarier 1899. No. 1.)

A természetes vaját a margarinvajtól hogyan lehet megkülönböztetni? A természetes vajnak, ha barnára pörkölik, sajátos aromatikusság illata van, ami a margarinnak nincs meg. Ha természetes vajat kenünk egy szelet tiszta levélpapírra s meggyújtjuk, akkor érezhetni ezt az illatot. Ha hasonló módon margarint égetünk el, nem érzünk semmit ebből a szagból, hanem a fagygyuának égett, pörkölt szaga jelentkezik. Ez a perzs-szag, égett fagygyu-szag akkor is érezhető, ha a természetes vaj margarinnal van hamisítva. (U.o.) Dr. B. S.

— **Mezőgazdasági vezérfonal.** Tormay Béla, miniszteri tanácsos avatott és koszorúzott tollából, ismét egy hézagpótló szakmunka került ki. Mindenkor örvendetes eseményszámba megy, ha gazdasági íróink legkiválóbbjától a gyakorlati élet számára is jut egy-egy adomány, önfeláldozó munkásságának fényes bizonyosságul.

Hivatalos teendőkkal túlhalmozva és folytonosan országos érdekű ügyeket intézve, bizonyára csak a pihenésre szánt időnek meg rövidítésével juthatott szerző abba a helyzetbe, hogy 296 oldalra terjedő munkáját megírhatta.

A gazdasági ismétlő-iskolák szervezésével égetően szükségessé vált egy vezérfonal megírása, melyben a tanítással megbízott néptanítók megtalálhassák az előirt tananyagot népszerűen feldolgozva, úgy, hogy azt a kisgazdák is haszonnal olvashassák és a fejlettebb tanulóknak tankönyvül is szolgálhasson.

Az e czélból kitűzött pályázati hirdetés után, megfelelő pályamunka nem érkezett be és így nem volt kitérés; a leghivatottabb tollnak jutott a feladat eme igen nehéz és fontos kérdés megoldása körül.

Hogy a megoldás a kitűzött czélnek teljesen megfelel és hogy a szorosabb értelemben vett tankönyv helyett egy minden tekintetben tájékoztató és hasznos ismeretekben bővelkedő

mű jelent meg, azt az anyag elrendezése és a felöltött tárgyak tömör alapos és gyakorlatias előadása mutatja.

Az anyag három tanévre van beosztva, úgy, hogy azt a közoktatásügyi minister által kiadott tanterv követeli. A mezőgazdaság minden ágára kiterjedő utmutatások tehát a tanterv szerinti sorrendben vannak tárgyalva, mindenütt tekintettel a lényeges és fontosabb tudnivalókra. Rövid általános áttekintést vagy indokolást találunk minden fejezet előtt, mely után a részletes tudnivalók következnek az elemi résztől a fejlettebb cultura által követett lényeges részekig.

A tanító tehát kitűnő vezérfonálhoz, a tanuló nélkülözhetlen tankönyvhöz, a kisgazda pedig a leghasznosabb olvasmányhoz jutott e mű által, melyet a Minister a gazdasági ismétlő iskoláknak ingyen küld meg, de kívánatos volna, hogy ahhoz az összes lelkészek és tanítók is hozzá jussanak és hogy a földmives nép kezébe is minél tömegesebben jusson. —

EGYLETI ÉLET.

A kolozsvári gazdasági egylet mult hó 28-án választmányi ülést tartott, melyben Kondász Ferencz elnöklése mellett a tagosítás kérdésében a tordai törvényszék legutóbbi határozatát tárgyalták. A törvényszéki határozat a belterületekről már előzetesen elkészített mérnöki munkálatoknak ölekre való átszámítását mondja ki, melylyel az eddig részlegesnek vélt tagosítás általánossá lesz. A határozatot az egylet törvényeken alapulóknak és a gazdáknak nézve is előnyösnek találván, elfogadta; a gazdák is belenyugodtak és így a tagosítás ügye ismét egy lépéssel haladt előre.

Kimondta továbbá az értekezlet, hogy miután a kolozsvári törvényszéknél a tagosítási ügyek más referens kezébe jutnak, a kinél aziránt, hogy a kolozsvári tagosítás-ügyet is vezesse, törvényes akadály nincsen, kérelmezni fogja ismét a kolozsvári törvényszék delegálását.

Elhatározatott még a törzskönyvelt m. erdélyi tehének kiállítására, illetőleg egy díjazással egybekötött bemutató rendezése. (=)

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Az állategészségügyi szolgálat államosításáról** az utóbbi napokban több hír jelent meg, most pedig a „Köztelek“ közlése a törvényjavaslat tervezetét indokolásával együtt. Jövő számunkban mi is ismertetni fogjuk ezt a nagyfontosságú javaslatot. (=)

— **Udvarhelyvármegye gazdasági ügyei.** A „Köztelek“ február hó 1-én megjelent számában *Ugron* Zoltán az udvarhelymegyei gazdasági állapotokkal és a „Gazdasági Egyesület“ belső életével foglalkozik. Torszűke miatt nem foglalkozhatunk most bővebben cikkével, de mégis megjegyezzük annyit, hogy a székelykeresztúri bikavásárok elejtését, vagy annak hanyag keresztülvitelét és előkészítését az erdélyrészi gazdasági érdekeken ejtett olyan sérelemnek kellene tekintenünk, a mely hibáért a felelősség azokat terhelné, a kiknek *Ugron* panasza szerint kötelességük lenne a siker érdekében minden lehetőt elkövetni. — Nem osztjuk ugyan teljesen azt az aggodalmat, mintha már a rendezés és előkészítés idejéből kifogyott volna az udvarhelymegyei gazdasági egyesület, azt azonban még is szükségesnek látjuk, hogy ez egyesület vezetősége ellen emelt panaszok, a bikavásár sikerével — czáfolatot nyerjenek.

— **A szarvasmarhák nyelvfeneje Horvátországban.** Horvátország némely kerületében egy eddig még csak ritkán észlelt betegség lépett fel, melyet a fentirt nyelven ismerettek s melynek tanulmányozása végett a földmivelésügyi minister Marek tanársegédet és Tatrav főállatorvost küldte a helyszínre,

kik megállapították, hogy a betegség nem gályos és nem veszedelmes, mivel elsősorban a rosz és alkalmatlan takarmány az okozója. Tövisekkel és durva szálakkal telített törek etetése után észlelték a bajt, mely a nyelv lobosodásából és széteső, fekélyesedő góczok képződéséből áll. Szakszerű gyógykezelés után hamar gyógyul. (=)

KÖZGAZDASÁG, ÜZLET, FORGALOM.

Az „E. G.” közvetítő osztályánál jelenleg előjegyezve van:

Kínálat:

2. Egy drb. frieslandi szép szopós borju, üsző. Ára 30 frt. (N. D.)

3. Tavaszbuza 200 q. mezősegi, jól bokrosodó fajta, Amerikából ezejött 8 évvel importált vetőmagból honosult. Kat. holdankint 10 q. termést ad. Eladó 5 q-nál nagyobb mennyiségekben à 11 frt (m.-záhi oállmásról). (cs.)

Kereslet:

1. Paszuly, (gyalog), bőtermő; kívánat: 100 kg. (L.)

2. Takarmány árpa vetőmag, legjobb minőségű. Kiv.: 13 q. (P. D.)

Közelebbi tudnivalók: a kiadóhivatalban, hol a minták is megnézhetők.

Megbízó levelekhez 5 drb-, tudakozásokhoz 2 drb. levélbélyeg csatolását kérjük.

A pénzpiac helyzete. Ultimóban a hitelígyé nyek jóval nagyobbak voltak, mint a hogy általában föltétele ték. A budapesti osztr magy bank föltézetéhez benyújtott váltók 4 millió frtot tettek ki, 1 1/2 millió frt incasso ellenében, a bécsi föltézetnél pedig 9 millió frt állt szemben 15 millió frt incassoval Bécsben a magánkamatláb nyílt piacon 4 1/2%. — Mindezeket tekintve véve alig fog az osztr. magy. bank jan. 31-ki kimutatása a mult havinál kedvezőbb lenni, sőt több mint valószínű, hogy az osztr. magy. bank fötanácsa a jelenlegi kamatláb fenntartását fogja elhatározni.

Külföldön a pénz szintén szűkebb lett. Berlinben a magánkamatláb 3 1/8%. Londonban 2 3/4%.

Időjárás. Egész Közép-Európát alacsony nyomású levegő réteg borítja, melynek minimuma Dánia fölött van. A magas nyomás a Balkánra húzódtott vissza. Az idő Európa szerte borus és helyenként csapadékos eső vagy havaseső alakjában.

A hőmérséklet eloszlásában nincs lényeges változás.

Magyarországon a keleti vidékek kivételével mindenütt volt több, kevesebb eső, az északi vidékeken hó. Nálunk az erdélyi részeken az idő általában enyhe és derült

Jóslat: Továbbra helyenként havaseső várható fagyponot körüli hőmérséklettel.

Hőmérséklet: Budapest 0.2, Ó-Gyalla +1.0, Szeged +3.1, Kolozsvár -1.0, Zágráb +1.1, Bécs +1.2, Berlin 2.2, Páris -0.7, Róma +10.7, Konstantinápoly +11.1.

Budapesti gabonatözsde.

Készárüzet.

Febr. 1.

A mai buzaüzletben a hangulat ismét lanyhább volt. Az árak gyengén tartottak voltak, sőt egyes tételeknél a tulajdonosoknak olcsóbb árakkal kellett megelégedniük, ha búzájukon túl akartak adni. Forgalmába jött mintegy 10.000 mm., ebből 4000 mm. román származású volt

Rozsban alig volt üzlet, egy kis tétel kiváló minőségű 8 frt 7 és fél krral kelt.

Tengeriben a forgalom korlátolt volt, elkelt lanya ha irányzat mellett Budapesten 4 frt 75 krral, Kőbányán 4 frt 80 krral

Zabban az irányzat állandóan szilárd.

Febr. 1-iki jegyzések:

buza bányási	78 kilos frt	10.25—10.30
" tiszavidéki	" " "	10.35—10.45
" bácskai	" " "	10.50—10.55
" rozsa prima 70—72 kilos	frt	8.10—8.15
" másodrendű	" "	8.00—8.05
" árpa takarmány	" "	6.10—6.40
" égetni való	" "	6.70—7.50
" sörfőzésre való	" "	7.70—8.50
" tengeri ó-bányási	" "	5.55—5.60
" másnemű	" "	5.50—5.55
" köles	" "	4.25—4.50

Ez idő szerint a buzaszilárdabb; rozsa, árpa ártartó, tengeri lanya, zab szilárd irányzatu.

Febr. 1-ki zárlatkor:

Buza márcziusra	9.73—9.74
" áprilisra	9.54—9.55
" októberre	8.73—8.74
Rozs márcziusra	8.05—8.07
Tengeri májusra 1899.	4.86—4.87
Zab márcziusra 1899	5.85—5.87
Repece augusztusra	11.90—12.95

Budapesti értéktözsde.

1899. febr. 1-én.

4 órai zárlatkor maradt:

Osztrák hitelrészvény	360.40
Magyar hitelrészvény	397.50
Leszámitoló bank	263.75

Állatvásár.

Gazdasági marhavásár. Budapest, febr. 1. Felhajtott jármos ökör 1. r. 10 db., középmín. 29 db., fejős tehén tarka keresztezés 86 db., bonyhádi 50 db., tenyészbika 1 db., összesen 178 db. A vásár hangulata vonzó.

Vágó marhavásár, febr. 1. Fölhajtott 106 db. bika, 1670 db. ökör, 629 db. tehén. 124 db. bivaly, összesen: 2420 db. Ezek közt szerb fajta 1 db. bika, 236 db. ökör, 30 db. tehén, 29 db. bivaly, összesen: 296 db. A vásár hangulata lanyha.

Borjuvásár. Felhajtott 212 darab szopós élő borju, 10 darab rugott élő, 31 darab bécsi öltött borju. Bárány élő 55, öltött 665. A vásár hangulata vonzó.

Kőbányai sertéspiacz. Magyar elsőrendű: Öreg nehéz (páronként 400 kg-on felüli 46—46 1/2 kr. — Közép (páronként 300—400 kg sulyban) 46 1/2—47 krajczár. — Fialat nehéz (páronként 320 kilogrammon felüli sulyban) 49—49 1/2 krig. Fialat közép (páronként 251—320 kg) 48 1/2—49 krig. Fialat könnyű (páronként 250 kg-ig terjedő sulyban) 48—49 kr. Szerbiai: Nehéz (páronként 260 kg. felüli sulyban) 47 1/2—48 krig, közép (páronként 240—260 kg. sulyban 47—47 1/2 krig. Könnyű (páronként 240 kg-ig terjedő sulyban) 45—46 krig.

Sertéslelészám: 1889. évi január hó 30. napján volt készlet 28709 db. Jan. 31-én felhajtott 274 db. Jan. 31-én elszállított 118 db. Február 1. napjára maradt készletben 28865 db. — A bizott sertés üzletirányzata csendes.

Kolozsvári piac.

Fölhozatal rendkívül csekély volt, míg ellenben a vételkedv élénken nyilvánulván, jobb árakat fizettek. A budapesti élénkebb üzlet az itteni malmoknál is szilárdabb hangulatot idézett elő

A csütörtöki (febr. 1-iki) hetivásáron a következő árakat jegyeztük föl:

Piaczi buza frt 8.80—8.90
Rostált jobb minőségű buzáért frt 9.10—9.30 is fizettek.

Rozsban fölhozatal nincsen, különben frt 7.60—7.80 mmázsája

Árpa	frt	6—6.50
Zab	frt	5.50—5.90
Tengeri	frt	4
Bab fehér	frt	5.30—5.40

Lóherében a külföldi irányzat lanyha, ellenben bel-földön mindazonáltal jó árakat lehet elérni, mivel már igen kevés lóhere kerül piacra. Nézetünk szerint a lóhere jelenlegi árát az idei szezónban megtartja, sőt még emelkedni is fog, mert a belföldi kereslet oly nagy, hogy ezen körülményből szükségképp a magas árakra következtetni lehet, annyival is inkább, mert az idén sok lóherét exportáltak külföldre.

Rostált lóherét 1898 évi termést 46—52 frtig vesznek szín mennyiség és tisztaság szerint.

Államilag olmozott lóhere mmázsánként 60—62 frt.

marhahus I. oszt. 1 kiló 52 kr.

" II. " " — kr.

Szalonna ó " " — frt

" " " paprikás vagy füstölt 68 kr.

Zsir " " " 72 kr

Tojás " " " — kr.

egy pár csirke " " " 60—70 kr.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Olvásóinkhoz. Lapunk a mai számtól kezdve jobb minőségű, fehérebb papíron nyomul. A papír nagysága kisebb ugyan, de azért a nyomtatott szöveg méretei az eddigiek maradnak. Z. R. Szivesen rendelkezésére állunk. Eddig még senki sem kérdezt semmit, mi pedig, a mint azt már megírtuk, nem fogunk házilag készíteni kérdéseket csak azért, hogy feleleteket adhassunk. Egyébként más rovatainkban megtalálhatja ezen hiány bő pótlását. Sz. P. Nem osztjuk levelében fejtegetett nézeteit. A másik jöni fog. Többeknek. Türelem, türelem és türelem! Még nem terjedhetünk tovább s így csak sorjában!

Elsőrangú hazai gyártmány.

Pontos cím:

Első Magyar Gazdasági Gépgyár

RÉSZVÉNY-TÁRSULAT
BUDAPEST.

Magyarország legnagyobb és egyedüli
gazdasági gépgyára,
mely a gazdálkodáshoz szükséges
összes
gazdasági gépeket gyártja.

Rendelések megtétele előtt kérjük minden szakszavagó kérdéssel bizalommal hozzánk fordulni. (33. II. 2 26.)

Részletes árjegyzékkel
és szakszerű felvilágosítással díjmentesen szolgálunk.

Szecskavágók Morzsolók

AZ ERDELYI GAZDASÁGI EGYLET TULAJDONA.

LAPFELÜGYELŐ BIZOTTSÁG: Az irodalmi szakosztály elnöke: Br. BÁNYFY ERNŐ, alelnök: SZABÓ SÁMUEL, tagok: Br. FEILITZSCH ARTHUR, Dr. GIDÓFALVY ISTVÁN, GYÁRFÁS BENÉDEK, KUSZKÓ ISTVÁN, LÉSZAI FERENCZ, Báró MANNBERG SÁNDOR, TUBA LAJOS, TURCSÁNYI GYULA.

Felelős szerkesztő és kiadó:

TOKAJI LÁSZLÓ.

Társzerkesztő:

JAKAB LÁSZLÓ.

A kiadóhivatal vezetője:

MARSELEK FERENCZ.

Bányai Sámuel és fia Erdély legnagyobb női felöltők és szüesáruk raktára.

KOLOZSVÁR, FŐTÉR.

(45. 5—5.)

A téli idény előrehaladottsága miatt a raktárunkon levő összes női felöltőket és szüesárkat tetemesen leszállított árban árusítjuk.

Számos látogatást kérünk tisztelettel

Bányai Sámuel és Fia.

HIRDETÉSEK.

AZ
„ADRIAI“ Biztosító-Társulat

alapított 1838-ik évben.

* * * (41. 4-12.)

Vagyonbiztonsági tőkéje 42 millió forint.

* * *

A magyarországi igazgatóság intézője:

Br. PODMANICZKY FRIGYES.

* * *

E társulat, mely 60 éves fennállása óta 218 millió frtot fizetett ki károk fejében, biztosít a legjutányosabb feltételek mellett: tűz- és robbanási, valamint jégokozta károk ellen, továbbá az emberek életére, halál és elérési, valamint kiházasítási esetekre.

Erdélyrészi vezérképviselőség Kolozsvárt:

SZEKULA ÁKOS,
vezérfelügyelő.Gr. TELEKI LÁSZLÓ,
vezérképviselőségi tanácsos.Eladó
vagy
haszonbérbe kiadó

Szolnok-Dobokavármegyében egy igen szép berendezést 1874. kat. holdas

BIRTOK

teljes felszereléssel.

Egy telivér és félvér ménes és egy fagyula külön is olcsón megvehető.

Bővebb felvilágosítást ad a Récze-kereszturi gazdaság, posta: Pánczélcséh.

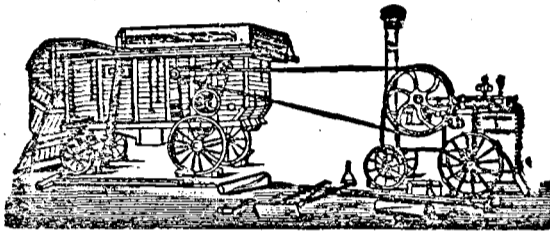
(53. 3-3)

Legjobb
gazdasági-, vetemény-
és virágmagvak
kaphatók

TAUFFER FERENCZ utódánál

KOLOZSVÁRT, BELKÖZÉP-UTCZA 5.
(40. 6-53.) Telefon: 201. sz.

Nagy raktár Gazdasági gépekből,
Mc. Cormick-féle kaszáló és aratógépek,
továbbá kerékpárok, villamos csengők és összes
részei, gabona-zsúkok stb. stb.

Tüdőbetegségek

(chronikus katarrhusok és tüdősorvadás)

GYÓGYÍTHATÓK

„Glandulen“ használata által.

GLANDULEN a legjobb szer bármilyen nemű tüdőbetegségeknek. Bámulator sikerek régebbi és előrehaladottabb tüdőbetegségeknek; bizonyítottan gyógyult betegek és hírneves orvosok által

GLANDULEN a legbiztosabb ismert szer, minek segítségével a természet a testben gyógyítja a tüdőbetegségeket. — A szervezet Glandulen hiányával megbetegszik. Glandulen czél szerű használata fokozza a természetes gyógyulást.

GLANDULEN nem mesterséges uton előállított vegyi szer, melyeknek többnyire nem kívánt kellemtelen mellékhatásai vannak, teljesen ártalmatlan, huzamosabb használatnál is.

GLANDULEN előállítatik Dr. Hofmann utóda által Meerane (i|S) vegyi gyárában egészséges állapotoknak tüdőmirigyekből. Tablettákban, kellemes és alkalmas alak bevévésre. Minden egyes tablettá tartalmaz 0.25 Glandulen-nek megfelelő 0.05 besűrített mirigyanyagot és 0.20 izjavító tejszékrot.

GLANDULEN törvényileg védve és szabadalmazva van, utánzatoktól óvakodjék. — Változatlan alakban minden gyógyanyagot tartalmazó Glandulen kapható minden gyógyszerárban: 1 üveg 2 frt 75 kr. (100 drb.) és 1 frt 50 kr. (50 drb.) — Ott, hol nem kapható, forduljon a főraktárhoz:

Diana gyógyszerár, BUDAPEST,
Károly-körút 5. sz.

honnan kívánatra terjedelmes ismertetés és használati utasítás orvosoknak, valamint betegeknek bérmentve küldetnek.

(33. I. 2-2.)

A „Kolozsvári Népbank, mint Szövetkezet“

e hó végével második üzletévébe lép

Szervezési céljának kitartó munkálásával, hézagpótló voltát, már az első év alatt, beigazolta

Az apróbb hitel kielégítése, a fillérenkénti tőkegyűjtés elősegítése és a tagok takarékbetétjeinek kedvező gyümölcsösztetése fogják ezentúl is kizárólagos céljait képezni.

A kezelési költségek rendkívüli csekély-sége folytán, az intézet abban a helyzetben van, hogy a betéteket tiszta 6%-kal gyümölcsösztetheti.

Üzletrész-jegyzések eszközölhetők mindennap d. 10-1 óráig, a hivatalos helyiségben: Külmagyar-utca 1. szám alatt a theologiai épületben.

Egy üzletrész ára 30 frt, mely összeg heti 20 kros részletekben törleszthető.

Eddig jegyzett üzletrészek összege:

30,000 frt. (60. 3-X.)

Mindennemű hazai és külföldi legmagasabb csiraképességű

Erdészeti magot

Kocsányos és kocsánytalan tölgyfakot

ajánl jutányos árak- és vasuti fuvardíj kedvezmény mellett

a „Magyar Fenyőmagpergető Intézet“ és erdészeti magkereskedés Faragó Béla, Zala Egerszegen.

Kitüntetéssel díszoklevél, arany és ezüst éremmel.

Legutóbb a marosvásárhelyi gazdasági kiállításon dícsérő aranyoklevéllel!

Árjegyzék és számos erdészeti-hatóság elismerő nyilatkozatainak gyűjteménye kívánatra bérmentve küldetnek.

(53. 4-6.)

JÓSZÁG ELADÁS.

Biharmegyében Nagy-Váradtól 16 kilométerre, egy 1135 holdas (1100 □-öl) tagosított nemesi birtok, melynek fele irtás alatt van, másik fele kitünő legelő és erdő. Vasut és országot helyben. Ára 85 ezer forint.

Kívánatra kisebb részletekben is tehermentesen eladó.

Felvilágosítást ad: Dr. SZABÓ BÉLA tulajdonos

Nagy-Váradon.

(43. 5-6.)

A mezőgazdasági ipar részvénytársaság kaposvári béruradalma eladásra bocsájt mintegy 500 mmázsa, vétesre kiválóan alkalmas tavaszi búzát (kelet gyöngye) 100 kilogrammnál nagyobb mennyiségektől kezdve 12 frtjával 100 kilogrammonként a kaposvári vasuti állomáson feladva. Mintát készségesen küld

a mezőgazdasági ipar részvénytársaság

kaposvári béruradalma. (61. 1-2.)

Minden

(57. 2-12)

Gaz-

dának, a mezei munkások részére szeszes italok szükségeltetnek. Ezen italokat bár ki, minden készülék nélkül, hideg uton igen olcsón előállíthatja, az én, törvényesen védett, teljesen ár-
„Licolaimmal.” Árjegyzék és kezelő talmatlan könyv, kívánatra ingyen és bérmentve megküldetik

VÉRTES LAJOS gyógyszer-tárából, LUGOSZ 147. sz.

Sör-dugókat,

ugymint szőlőnemesítéshez való dugókat, valamint minden fajta gyógyszerési, palack- és hordó-dugókat, a legjobb minőségben és legolcsóbban szállít

Kaszirer és Robicek

Első magyar gőzparafadugó-gyára

BUDAPEST, Nefelejts-utca 15.

Árjegyzék bérmentve küldetik.

(33. III 2-4)

Legnagyobb iroda felszerelő vállalat.**STIEF JENŐ és TÁRSA**

Kolozsvárt, Belközép-utca 2. szám.

Helffy-féle házban (12. 1-1.)

az erdélyi részek leggazdagabbban felszerelt

Papirárúháza

könyv-és könyomdai munkák felvételi irodája és nyomtatvány-raktára, SAJÁT NYOMDA.

Nálunk minden, a mi csak szakmánkhoz tartozik, a legolcsóbb iróeszközöktől a legdrágább fényűzési tárgyakig található.

Viszonteladók gyári árban vásárolhatnak; irodák és iskolák magas engedményben részesülnek.

Bel- és külföldi legjobb nevű gyárak gyártmányainak áruháza.

Legfinomabb acél és színyomatu képek keretekben és a nélkül.

Nevjegyek legszebb kiállításban készülnek. Emlékkönyvek, levelezőlap-albumok, fénykép-albumok.

Viselhető női papir-kalap gyár.

Rovatolt könyvekből gyári raktár.

Van szerencsénk a tisztelt gazdaközönség és termény kereskedők becses figyelmét:

ÁRURAKTÁRAINKRA

fölhívni, melyet 3 év óta feleink megelégedésére kezelünk. **Hétszáz kocsi** terfogatással bíró szellős, száraz és asphaltozott raktáraink föl vannak szerelve mindenemű **gabona és lóheretisztító gépekkel, a vasúti állomással pedig iparvágánnyal vannak összekötve.**

Raktáraink elvállalják: gabona, olajos és vetőmagvak raktározását, kezelését, átadását vagy tovább szállítását, esetleg eladását is; eszközünk pénztárvétele, végül **előleget** adunk a betárolt terményekre a piaci ár 60-80 százalékát, 7% kamat mellett.

Költségek 1/2 évre illetőleg 13 heti időre kiteszenek circa (kamat nélkül)

1 q. gabonánál vagy őrléménynél 20 krajczárt
 1 q. olajos magnál 30-35 "
 1 q. vetőmagnál 50 "

Ajánljuk: **kölcsön-zsájkainkat** gabona szállításhoz és csépléshez 1 kr. heti díj mellett. **Csakis jó minőségű új, vagy foltozott zsákok** adtnak ki!

Esetleges fölvilágosítás és árjegyzékért kérjük **Áruraktári Kezelőségünkhez Kolozsvár Pályaudvar** fordulni. (3 1-1.)

Kolozsvári Hitelbank és Takarékpénztár

382 díjjal kitüntetve.

1898. évi Bécsi Separator-versenyen 1-ső díj.

ALFA SEPARATOR RÉSZV.-TÁRS.ezelőtt **PFANHAUSER A.**

BUDAPEST, VII. Erzsébet-körut 45. sz.

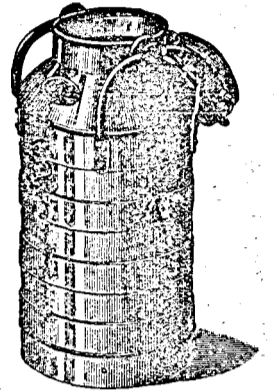
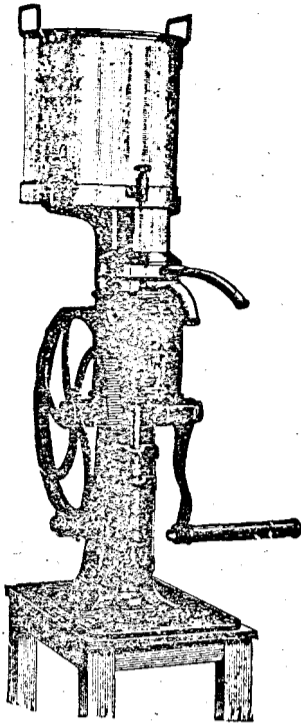
Tejszövetkezetek és tejjgazdasági telepek berendezése.

Tejjgazdasági eszközök és gépek gyártása.

1898. évi gyártás 28,209 fölözögép.

Árjegyzékek, tervek és költségvetések díjmentesen.

(63. 1-10.)

KNUTH KÁROLY
mérnök és gyáros.

Gyár és iroda:

BUDAPEST, VII. ker., Garay-u. 10.

Elvállal: központi-, víz-, lég- és gőzfűtések, légszusz- és vízvezetékek, csatornázások, szelölőtetések, closteték, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb., nemkülönbön kőszén-, olaj- és petroleum váladékból nyert gázok értékesítését, cselző készülékek létesítését, városok, indóházak nagyobb épületek és gyárak számára.

Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készíttetnek.

Legjobb minőségű kőanyag-csövek raktáron.

Gyógyárú és illatszer üzlet
az „Arany kereszthez”
Kolozsvár, Fötér.

Gyógyárúk, kötszerek, a betegápoláshoz szükséges kellékek, illatszerek, piperecikkek dús raktára.

Mindennemű festékek, lakkok.

Aetherek és Essentiák az italoknak házilag való készítéséhez, utasítá sal.

Cognac, Borok, Tea, Rum.

Árjegyzékkel szolgál

Burger Frigyes
hites gyógyszerész.

(14 1-3.)

Clichéket árjegyzékek, könyvek, szak- és folyóiratok, katalógusok és hirdetések, valamint minden egyéb nyomtatvány illusztrálásához rajz vagy fénykép után kitűnő kivitelben és legolcsóbb áron készít és szállít:

Fischer Lipót
chemigrafikai műintézete
Budapest,

IV., Kossuth Lajos-utca 15.

az Ujvilág-utczával szemben.

Vidéki megrendelések is legnagyobb pontossággal és figyelemmel teljesíttetnek.

(4. 1-X)

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank részvénytársaság. (Fötér 7. sz., saját ház.)

1.200.000 korona teljesen befizetett alaptőkével.

(Alakult 1894. évi december hó 23-án a régibb pénzüzetek egyesüléséből és a Pesti Hazai Első Takarékpénztár hozzájárulásával).

A társaság üzletkört képezi:

A) Pénzneknek kamatozás végett való elfogadása: 1. betéti könyvekre, 2. pénztárjegyekre, 3. folyó számlára.

B) Zálogkölesönök adása és vétele értékpapirokra, arany- és ezüstpénzekre és ingóságokra.

C) Váltók, utalványok és egyéb jelzalogilag, vagy más módon biztosított követelések leszámítolása és visszszámítolása.

D) Értékpapírok, arany- és ezüst-pénzek vásárlása és eladása saját és idegen rövásra. Pénzváltói üzletek folytatása.

E) Folyó számla és nyílt hitelek engedélyezése fedezet mellett

F) Állami és egyéb nyilvános kölcsönökben való részvétel.

G) Kölesönök adása: a) telekkönyvezett ingatlanokra; b) törvényhozási, kormányi, illetve hatósági jóváhagyás mellett lekötött országos, törvényhatósági v. községi javadalmak és jövedelmekre; c) közhasznú művek v. munkálatok keresztülvitelére, törvény által biztosított elsőbbségi jog v. állam-jótállás, v. a behajtásnak az állam, illetve hatóság által való biztosítása mellett.

Kolozsvárt, 1899. (31. 6-X.) AZ IGAZGATÓSÁG.

A LEGJOBB MAGVAK KAPHATÓK

MAUTHNER ÖDÖN

cs. és kir. udvari szállító,

József főherceg Ő cs. és kir. Fensége, a román király Ő Felsége, Ferdinánd bolgár fejedelem Ő kir. Fensége, a szerb király Ő Felsége, Fülöp szász-coburg-góthai herceg Ő kir. Fensége

udvari szállítója **magkereskedésében**
BUDAPESTEN, Andrásy-ut 23-ik szám.

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

(28. 6-x.)

Magyar Jelzálog-Hitelbank

alaptőkéje teljesen befizetett 15 millió arany forint.

Elnöke: **Széli Kálmán,**
Magyarország volt pénzügyministere.

Képviselősege utján Kolozsvártt

(Jókai-utca 2. sz., gr. Rhédey-ház, I. em.)

4% Záloglevélkölcsönöket

nyujt földbirtokra: 50 évi törlesztéssel
5 százalékos,

nagyobb városokban fekvő házakra 40 évi törlesztéssel 5-40 százalékos évi részletfizetés mellett és magasabb leszámítási árfolyam mellett 4 1/2%-os záloglevélkölcsönöket földbirtokra 50 évi törlesztéssel 5-40 százalékos és nagyobb városokban fekvő házakra 4 1/2 évi törlesztéssel 5-65% évi részletfizetés mellett.

A jelzálogul felajánlott erdélyrészi ingatlanok értéke és a megszavazandó kölcsön összegére nézve **az Erdélyi Gazdasági Egylet**

bizalmi férfiai adnak véleményt. (1. 6-52.)

A bank képviselőségénél kaphatók 4% és 4 1/2%-os záloglevelek, 3%-os nyeresémmegítések.

Rum, törköly, szilviorium és finom liköröket

bárki hideg uton, minden készülék nélkül kitűnő minőségben előállíthat híres kivonataimmal

Kezelési könyv és árlapok ingyen.

WATTERICH A.

BUDAPEST,

VII. Dohány-utca 5. szám.

Sörmérő-készülékek, cikkek a borkezeléshez, minden borbetegség elleni szer.

Első és legrégebbi üzlet e szakmában.

Fennál 30 év óta.

(34. 6-7.)

Amerikai zsebórák.

Jótállással, hogy a nickel színét nem változtatja, szerkezete pontosabb és jobb, mint a legdrágábbaké.

Ára darabonként 3 forint.

Jótállás mellett, míg a készlet tart.

Hozzá ezüstös óraláncz 60 krajczár.

Önberetváló készülék.

Fox, valódi solingeni gyártmány, sok kiállításon kitüntetve, gyakorlás nem kell. Megvágás kizárva. Tiszta és kényelmes munka. Bőrbetegségtől ment. Tartós és pénzmegtakarító.

Darabja 3 forint.

A penge *** csillagos aczélből és a többi részei alpacából vannak.

(35. 6-9.)

Egy külön penge hozzá 1 forint.

Megrendelhető:

POLLÁK SÁNDOR főbizományosnál

BUDAPEST, V. ker., Kálmán-utca 17.

Gyűjtőknek 5 drb. után egy ingyen küldetik.

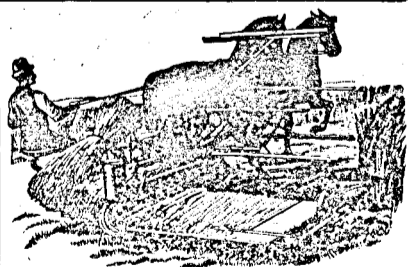
„Erdélyi Gazdasági Egylet“ könyvkiadó-vállalatában megjelent füzetek jegyzéke és ára:

1. Réti János, „A trágyáról, a trágyázásról és a trágyakezelésről szükséges tudnivalók.“ III-ik kiadás 30 kr. 2. Gáspár József, „A kalászkó és legelők ápolása.“ III-ik kiadás 25 kr. 3. Virág Elek, „A sertéshizlalásról.“ III-ik kiadás 25 kr. 4. Tormay Béla, „A borjúk fölneveléséről.“ III-ik kiadás 25 kr. 5. Herényi Gothárd Sándor, „A takarmányrépa.“ III kiadás 25 kr. 6. Hauer Géza, „A fejőstehénről.“ III. kiadás 30 kr. 7. Hensch Árpád, „A szántás-vetésről.“ III kiadás 25 kr. 8. Jakab László, „Útmutató a ragadós állati betegségek elleni védekezésben.“ III. kiadás 25 kr. 9. Domokos Kálmán, „Az építkező gazda.“ III. kiadás 50 kr. 10. Ruisz Gyula, „A kukoricza műveléséről.“ III. kiadás 25 kr. 11. Dr. Szaniszló Albert, „A gazdát érdeklő káros és hasznos állatokról.“ III. kiadás 25 kr. 12. Ritter Gusztáv, „A házi kert.“ III. kiadás 40 kr. 13. Gáspár József, „Baromfi-

tenyésztés.“ III. kiadás 35 kr. 14. Cserhádi Sándor, „A csalamádé termesztése, bevermelése és etetése.“ III. kiadás 25 kr. 15. Csájlík István, „Csikónevelés.“ III. kiadás 25 kr. 16. K. Vörös Sándor, „A dohánytermesztésről.“ 35 kr. 17. Ásványi Lajos, „A vörös lóher termesztéséről.“ 35 kr. 18. Ritter Gusztáv, „Gyümölcsértékesítés.“ II. kiadás 35 kr. 19. Herényi Gothárd Sándor, „A nyers takarmányok eltevése, különös tekintettel a zombolyai kazalra.“ II. kiadás 25 kr. 20. K. Vörös Sándor, „A gazdaságok berendezéséről.“ II. kiadás 45 kr. 21. Marc Ferencz, „A kosárfűz termelése“ 25 kr. 22. Kovácsy Béla, „Házi állataink takarmányozása“ 50 kr. 23. Grasseli Miklós, „A len- és kender termeléséről és áztatásáról“ 24 kr. 24. L'Huillier István, „Konyhakerti magvak termelése“ 50 kr. 25. Réti János, „A komlótermelésről“ 25 kr. 29. Gáspár József, „A méhtenyésztésről“ 30 kr. 27. Páter Béla, „A gabonafélék, a burgonya és a szőlő legfontosabb gombabetegségei“ 50 kr. 28. Nemes

István, „Talajjavítás lecsapolással“ 50 kr. 29. Réti János, „A legjobb takarmányfüvekről“ 25 kr. 30. Nemes István, „Az öntözés“ 50 kr. 31. Jakab László, „Hasznos tudnivalók az állati szülészet köréből“ 50 kr. 32. Szüts Mihály, „A jégkár ellen való biztosítás és a károk becslése“ 50 kr. 33. K. Vörös Sándor, „Gazda számvitele“ 40 kr. 34. Páter Béla, „A haltenyésztésről“ 30 kr. 35. Páter Béla, „A vetőmag eltartásáról és a magtárban kárt tevő állatokról“ 25 kr. 36. Monostori Károly, „Házi állataink egészségének tentartásáról“ 25 kr.

Mind a harminchat füzet ára együtt megrendelve csak 7 frt 20 kr. Ha egy címre egyszerre 500 füzet rendeltek, tetszés szerint válogatva egy vagy több füzetet a jegyzékben felvett 36 füzet közül, egy füzetet egyre-másra 20 krajczárral fogunk számítani. Megrendelés és pénz „az Erdélyi Gazdasági Egylet pénztára Kolozsvárt“ cím alatt küldendő. A pénz beküldésével megrendeltek **bérmentve** tételné postára. (51. 2-X.)

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete

BUDAPEST, V., Alkotmány-utca 31.

Az Adriance, Platt és Co.
new-yorki gyár világhírű „Adriance“
kévekető-, marokrakó-, arató-
és fúkaszaló-gépeinek

magyarországi kizárólagos képviselője.

Minden, a mezőgazdaság keretébe tartozó szükségletek, mint: **vetőmagvak, műtrágyák, anyagok, szerszámok, gépek stb.** legjutányosabb beszerzési forrása.

A szövetkezet alapszabályait és havonként kétszer megjelenő „**Üzleti Értesítő**“-jét bárkinék ingyen és bérmentve megküldi.

A V. Vermorel-féle
villefranchei gyár világhírű

„Éclair“

peronospora-fecskendőinek

(32. 6-26.)

